

Středoškolská technika 2009
Setkání a prezentace prací
středoškolských studentů na ČVUT

SROVNÁNÍ MYTOLOGIÍ STARÝCH KULTUR

Richard Kledus
Gymnázium, Brno-Řečkovice

SROVNÁNÍ MYTOLOGIÍ STARÝCH KULTUR

Číslo studijního oboru: 17

Studijní obor: Filozofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovední obory

Konzultant: Mgr. Marcela Pazderková

Brno 2009

Poděkování

Chtěl bych poděkovat především mé konzultantce Mgr. Marcele Pazderkové za pomoc při vedení práce a za cenné rady a připomínky.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze podklady uvedené v příloženém seznamu.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Brně dne 20. 2. 2009

podpis

ANOTACE

Mytologie a víra v různé mýty a nadpřirozené bytosti provází člověka už od počátku jeho existence. Člověk vždy chtěl vysvětlit neznámé jevy, které ho ve světě obklopovaly. Náboženství mu dalo lehké odpovědi na těžké otázky. Existuje přece spousta složitých a neovlivnitelných věcí, které není snadné dopodrobna vysvětlit. Proč by tedy za tím nemohla stát nějaká vyšší moc, nebo bohové.

Je v každém případě vhodné znát to, čemu naši předkové po dlouhá staletí věřili a čím se řídili, a to i v této informační a hektické době. Mýty jsou zahaleny rouškou tajemství a právě proto jsou pro nás tak zajímavé a přitažlivé. Svou prací se vám je tedy pokusím přiblížit.

Mýty jsou jednoduché příběhy, které byly předávány z pokolení na pokolení ústně a často pocházejí z dob, ze kterých nemáme historické prameny. Vystupují v nich nadpřirozené bytosti a bohové a právě jejich popis zde naleznete

Ve všech mytologiích je možné nalézt podobné motivy, základy a znaky, které vysvětlují či poukazují na nejrůznější lidské představy a tradice. Popisem a výkladem základních motivů se zde také zabývám.

Klíčová slova: mýty, mytologie, bohové, náboženství, Řekové a Římané, barbaři, Egypt

Obsah

Úvod.....	5
1 Mytologie a náboženství	6
2 Obecný popis jednotlivých mytologií	7
2.1 Antická mytologie	7
2.1.1 Řecká mytologie.....	7
2.1.2 Římská mytologie	7
2.2 Barbarská mytologie	7
2.2.1 Keltská mytologie	8
2.2.2 Germánská mytologie	8
2.3 Egyptská mytologie.....	8
3 Vznik světa podle mytologie.....	9
3.1 Antické mýty o vzniku světa.....	9
3.1.1 Pelasgický mýtus.....	9
3.1.2 Homérský mýtus	9
3.1.3 Olympský mýtus	9
3.2 Barbarské mýty o vzniku světa	10
3.2.1 Vznik světa podle Keltů	10
3.2.2 Vznik světa podle Vikingů a Germánů	11
3.3 Egyptské mýty o vzniku světa.....	11
3.4 Shrnutí k mýtům o vzniku světa.....	11
4 Hlavní bohové	13
4.1 Antičtí bohové	13
4.2 Barbarští bohové	15
4.2.1 Keltští bohové	15
4.2.2 Vikingští a germánští bohové.....	16
4.3 Egyptští bohové.....	19
5 Konec světa podle mytologie	22
5.1 Antické mýty o konci světa.....	22
5.2 Barbarské mýty o konci světa	22
5.2.1 Konec světa podle Keltů	22
5.2.2 Konec světa podle Vikingů a Germánů.....	22
5.3 Egyptské mýty o konci světa.....	22
6 Srovnávací mytologie.....	23
6.1 Vysvětlení pojmu srovnávací mytologie.....	23
6.2 Některá častá témata v mytologiích	23
Závěr.....	25
Seznam použité literatury.....	26
Přílohy	27

Úvod

Tato práce si bere za cíl seznámit čtenáře s mytologií a s příběhy, které lidé znali a vyprávěli před dávnými časy. Popisují se zde mýty antických Řeků a Římanů, barbarských Keltů a Germánů a také mytologie známá starověkým Egypťanům. Tato práce je určena všem, kdo si přejí připomenout a poznat mýty a bohy našich předků a předchůdců.

Práce je rozdělena do kapitol, ve kterých je popsán mytologický počátek světa a legendy o nastolení vlády bohů. V další kapitole jsou popsáni hlavní bohové daných pantheonů. Dále je popisován konec světa podle mytologií a následuje kapitola o srovnávací mytologii a popis odlišností a společných znaků.

Hledal jsem také společné znaky a symboly mezi mytologiemi a uvádím některá častá témata v mýtech a příbězích, na která jsem narazil. Zkoumám ale také rozdílnosti a odlišnosti, kterých je v jednotlivých mýtech mnoho a uvádím zde krátká vysvětlení, proč se tam tyto odlišnosti nebo shody vyskytují.

Vypracoval jsem také charakteristiku důležitých postav sledovaných mytologií a sestavil jsem několik grafů z hlediska genealogie a důležitosti jednotlivých postav.

Toto téma jsem se rozhodl zpracovat z toho důvodu, že je mi osobně blízké, a přestože existuje dost děl, která se zabývají mytologií, tato práce se na rozdíl od většiny pokouší popsat a srovnat hlavní mýty, které byly známy ve starověkém světě.

1 Mytologie a náboženství

Mytologie je soubor mýtů a bájesloví. Je to fantastický odraz skutečnosti v prvotním vědomí, ztělesněný ve starověké ústní lidové tvořivosti. Je to také pojetí víry a kultu předávané tradicí, které vzývá určitá skupina lidí. Je to také věda, která studuje vznik a šíření různých mýtů.

Mýty jsou příběhy založené na tradičních legendách, které vysvětlují řád světa, různé přírodní jevy a přírodní síly. Často ukazují působení nadpřirozených sil nebo božstev. Vypráví o bozích, hrdinech a legendárních bytostech.

Mytologické postavy jsou často svázány s nějakým náboženstvím.

Mýty slouží lidstvu ke snadnému pochopení řádu světa.

Dá se říct, že mýty jsou obrazy světa. Pomocí těchto obrazů se mohli lidé určité kultury vzájemně dorozumívat a spolupracovat. Obrazy vytvářely společný znakový systém, společný svět hodnot a společný základ pro stavbu etických norem.

V literatuře je **náboženství** definováno jako vztah člověka k transcendentní skutečnosti, k něčemu, co jej přesahuje a na čem je závislý, a souhrn projevů této závislosti. Pokud je předmět náboženství chápán osobně jako bůh nebo bohové, jde o teistické náboženství, jinak jde o neteistické.

Dříve náboženství mělo za úkol chránit kmen, tlupu či národy. Až novodobé náboženské názory počaly hlásat, že jejich bůh spraví všechny neduhy světa. Bůh však sám nemůže zlepšit tento svět, a tak nastupuje skupina lidí, která ukazuje správnou cestu, a tak vzniká církev.

Náboženství jako pojem není snadné vymezit, poněvadž je to nejhlubší a nejobsáhlejší osobní i společenský, vnitřní a zároveň vnější vztah člověka k bohu, je to velice abstraktní věc, a proto neexistuje zcela přesný výklad. Existuje mnoho různých výkladů, ale každý je subjektivním pohledem na věc.

Je důležité si uvědomit, že mnoho věcí v mytologii, a to platí pro všechna světová náboženství, je symbolických. Nelze je tedy vykládat a interpretovat doslovně, nýbrž je nutné hledat smysl a výklad předložených symbolů.

2 Obecný popis jednotlivých mytologií

2.1 Antická mytologie

Antická mytologie je souborem mýtů tradovaných na území starověkého Řecka a později starověkého Římu.

2.1.1 Řecká mytologie

Řecká mytologie jsou mýty a báje původně předávané básnickou tradicí a tvořící součást starořeckého polyteistického náboženství. Skládá se z vyprávění o řeckých bozích, polobozích a bájných hrdinech.

Řečtí bohové mají podobu člověka. Stejně tak většina polobohů a hrdinů. Některé bytosti mají napůl lidskou a napůl zvířecí podobu. Řečtí bohové se mohli narodit, ale nestárli, byli téměř nezranitelní, mohli se stávat neviditelnými, přemísťovat se velmi rychle na dlouhé vzdálenosti či mluvit prostřednictvím lidí, ať už s jejich vědomím či bez něho. Každý z antických bohů měl svůj vlastní způsob zjevování se, osobnost, typické předměty, povahu i zájmy. A také oblast činnosti. Tito bohové tedy byli v mnohém podobní lidem.

Bohové jsou zpodobeni jako velká několikagenerační rodina, jejíž nejstarší členové stvořili svět, avšak byli přemoženi mladšími členy rodiny.

Řecké bohy je možné rozdělit na několik skupin. Prvotní tvořitelská božstva, Titány, olympské bohy a ostatní nižší božstva.

Řecký mytologický systém byl později v upravené podobě přejat římskou mytologií.

2.1.2 Římská mytologie

Římská mytologie sice vychází z řecké, ale není zcela totožná. Bohové a hrdinové tvoří vzájemně podobné protějšky, které ale nejsou zcela shodné. I tak můžeme tyto dvě mytologie pro zjednodušení sloučit pro jejich vysokou podobnost.

Řekové vyprávějí o bozích řadu příběhů, zajímají se o jejich „dějiny“ i vzájemné erotické aj. vztahy. Z hlediska Římanů bylo mnohem důležitější, jak se bohové projevují v lidském světě, a to ne v nějaké vzdálené mytologické minulosti, ale přímo v historických dobách. Římané neuctívali božstva jenom pro jejich původ, ale mnohem spíše pokud nabyli přesvědčení, že nějak zasáhli v jejich prospěch (bitva apod.). V opačném případě neváhali ani božstvo „potrestat“ a jeho uctívání přerušit. Tato odlišnost má zřejmě základ v politickém uspořádání Říma republikánské doby – prestiž je založena na činech či dočasně omezené správě určitého úřadu, nikoliv na původu nebo majetku. Římské kultury byly mnohem více propojené se státem.

Římské náboženství by se tak dalo chápat prostě jako politický nástroj (pročež ve chvíli, kdy bylo shledáno politicky výhodným nahradit tradiční polyteismus křesťanstvím, tak k tomu také došlo).

2.2 Barbarská mytologie

V mytologii barbarské je nutné odlišovat mezi mytologií keltskou a germánskou. Keltskou mytologií se myslí mýty, které uznávaly keltské barbarské kmeny, představující tzv. Laténskou kulturu. Keltové žili na území Británie, Irska, Galie a zčásti Španělska. Mýty v těchto oblastech jsou podobné, ale ne zcela shodné. Pro jejich podobnost je ale můžeme sloučit.

Keltové se zformovali mezi 10. a 8. stoletím př. n. l. a vznikli patrně splynutím několika předchozích kultur. Přestože není jisté, zda všechny kmeny měly stejný rasový původ, vypsely postupně v etnikum s jednotným jazykem, kulturou a náboženstvím, nikdy však nevytvořili jednotný stát. Jejich největší rozkvět nastal mezi 7. a 5. stoletím př. n. l. (doba halštatská). V 1. století př. n. l. podlehlí Římanům a byli postupně asimilováni či vytlačeni do Skotska a Irska.

Tyto mýty se ale liší od mytologie, kterou vyznávala jiná velká skupina „barbarských“ kmenů, kterou byli Germáni. Germánské kmeny žily ve starověku v Evropě především na území dnešního Německa a Dánska. Částečně jsou jejich potomky současné národy hovořící germánskými jazyky. Germánská mytologie je velice podobná vikingským mýtům. To je dáno zřejmě tím, že germáni přišli do Evropy pravděpodobně ze Skandinávie a z Dánska. Odsud se rozšířili dále do Evropy a napadli Galii, Itálii a Španělsko, což nakonec vedlo k vojenskému střetu s armádou Římské republiky.

2.2.1 Keltská mytologie

Keltská mytologie je soubor pověstí a mýtů ústně tradovaných mezi keltskými kmeny, které žily na území Británie, Irska, západní části Pyrenejského poloostrova, v Galii (dnešní Francie), na severu Apeninského poloostrova a dále přes střední Evropu až na poloostrov Malá Asie (vše v období 5. - 1. století př. n. l.). Hovořili stejným jazykem, měli stejné zvyky, ale vzhledem k velké oblasti, kterou obývali, se jejich pověsti a legendy lišily. Z období dříve, než převzali křesťanství, nezanechali žádné písemné prameny. Existují tedy jen nepřímé důkazy (archeologické nálezy, písemnosti antických nekeltských autorů, hlavně Římanů).

2.2.2 Germánská mytologie

Germánská nebo severská mytologie je souhrn pověstí a legend pocházející od germánských kmenů obývajících Skandinávský poloostrov a jeho okolí. Patří sem kmeny žijící na území dnešního Norska, Švédska nebo Dánska, které spojuje společná vikingská minulost. Stejně staré náboženské představy ale měly všechny germánské kmeny, tedy např. i Anglové nebo Sasové. Ti však přijali křesťanství mnohem dříve než severané. K severské mytologii se někdy také řadí mytologie finská, která je ale dosti odlišná.

Severský panteon tvoří dvě skupiny bohů, mladší, válečníčtí Ásové a starší Vanové spojovaní s plodností. Kromě bohů existují také zlí obři, světlí álfové a také černí álfové (trpaslíci).

V severské mytologii existuje také poměrně nejasný systém devíti světů spojených světovým jasanem **Yggdrasilem**, ve kterých sídlí zmiňovaná stvoření, lidé a duše mrtvých.

2.3 Egyptská mytologie

Mytologie ve starověkém Egyptě zahrnuje velké množství nejrůznějších samostatných příběhů a mýtů o bozích a jejich vzájemném jednání, jejichž prostřednictvím je vysvětlována skutečnost.

Na rozdíl od ostatních starověkých kultur v nich zpravidla nevystupují lidé. Bohové jsou většinou zpodobňováni zčásti nebo zcela jako zvířata.

Důležitou součástí egyptské mytologie byly mýty královské ideologie, jejichž cílem bylo představit panovníka jako bytost patřící do světa bohů. Přestože jsou mytologické představy doloženy od nejstarší historické doby a v řadě případů lze poukázat na jejich pravěké kořeny, k jejich uspořádání patrně došlo teprve na konci Staré říše nebo až ve Střední říši, ucelené formy mýtů jsou doloženy teprve z Nové říše a období, která po ní následovala.

3 Vznik světa podle mytologie

3.1 Antické mýty o vzniku světa

3.1.1 Pelasgický mýtus

Na počátku byl jen Chaos. Z této nicoty povstala Eurynomé, Bohyně všech věcí. Ta z nekonečné oblohy oddělila moře, aby měla oporu pro své nohy a mohla na něm tančit. Jak tančila, zvedal se za ní mocný vítr. Eurynomé tento vítr uchopila a začala jej třít mezi dlaněmi. Tak vznikl obrovský had Ofión. Jak Eurynomé tancovala, zmocnil se Ofióna chtíč a musel se s Eurynomé spojit. Z tohoto spojení počala Eurynomé vejce všehomíra. Ofión se kolem vejce obtočil a když už bylo vyledené, prasklo a vyhrnuly se z něj všechny věci, které existují – slunce, měsíc, planety, hvězdy, stromy, hory, řeky, rostliny a živočichové.

Eurynomé s Ofiónem se usídlili na hoře Olympu. Ofión ale rozhněval bohyni tím, že prohlásil, že celý svět je jeho dílem. Eurynomé mu vyrazila zuby a zahrnala ho do temných podzemních děr. Bohyně poté vytvořila sedm hvězdných mocností a každé z nich přidělila titána a titánku.

Pro slunce Theiu a Hyperiona, pro měsíc Fobiu a Atlanta, pro Mars Diónu a Kria, pro Merkur Métidu a Koia, pro Jupiter Themidu a Eurymedonta, pro Venuši Themidu a Ókeana a pro Saturn Rheiu a Krona.

Prvním člověkem byl Pelasgos, který povstal z Ofiónových zubů.

3.1.2 Homérský mýtus

Je to v podstatě jen verze Pelasgického mýtu. Mnoho postav a událostí je zcela shodných. Místo bohyně Eurynomé je tu Téthys a namísto hada Ofióna je zde Okeán, velký proud, který je pásem světa.

Druhá tzv. orfická (orfismus byl učení o blaženosti na onom světě, dovolávající se bájného pěvce Orfea, blízké pozdějšímu stoicismu. Jeho základ byl ze starořecké mytologie antickými filozofy převzat cca v 6. století před Kristem a je syntézou prehellénské věrouky a tzv. thráckého kultu) verze praví, že se Vítr dvořil mocné černokřídlé bohyni Noci a ta snesla stříbrné vejce. Z tohoto vejce se vylíhl Erós (Fanes). Ten měl čtyři hlavy, zlatá křídla a obě pohlaví.

Staří Řekové uznávali dvě koncepce Eróta; v první, podle orfického mýtu o stvoření světa, je primárním božstvem, které nejen ztělesňuje sílu erotické lásky, ale také naléhavý přírodní pud, první záblesk světla zodpovědný za počátek a pořádek všech věcí v kosmu.

Figuruje zde ještě Noc, která zobrazuje trojici – Noc, spravedlnost a řád. Tato Noc žila v jeskyni s Erótem. Před touto jeskyní seděla matka Rheia a přivolávala hrou na bubínek z mosazi pozornost k proroctvím bohyně. Zemi, oblohu, slunce a měsíc ale stvořil Erós. Přesto vládu nad světem měla bohyně.

Tato orfická verze je ovlivněna mystickým učením o lásce, proto zde vystupuje Erós jako hlavní postava.

3.1.3 Olympský mýtus

Na počátku všeho se z Chaosu vynořila matka Země a porodila syna Úrána (matka Země je bohyně Gaia a Úrán je personifikovaná obloha). Ten ji oplodňoval deštěm a tak vznikaly květiny, stromy, zvířata a ptáci.

Jejich dětmi byli storucí obři, zvaní Hekatoncheirové. Jmenovali se Briareós, Gyges a Kottós. Další jejich děti byli Kyklopové. První z kyklopů byli Brontes, Steropes a Arges.

Potomci matky Země a otce Nebes jsou také první Titáni (prvotní božstva) – Kronos, Rheia, Ókeanos, Téthys, Iapetos, Hyperion, Koios, Kríos, Foibé, Themis, Mnémosyné a Theia.

Úránus ale své potomky nenáviděl a některé z nich (storuké i kyklopy) dokonce svrhl do Tartaru – mohutná propast se železnými zdmi a branami, která je hluboko v podsvětí. To se ale nelíbilo jejich matce – Gaie. Ta vyzvala své děti, aby svého otce svrhly. Kronos jí vyhověl a postavil se Úránovi. Kronos dostal od matky kouzelný srp, kterým svého otce zmrzačil a zbavil přirození. Z Úránovy krve se zrodily bohyně pomsty Erinye a z jeho spermatu (mořské pěny) se zrodila bohyně Afrodité. Kronos byl pak prohlášen za vládce bohů. Osvobozené kyklopy i storuké ovšem znovu uvrhl do Tartaru a vzal si za ženu svou sestru Rheiu.

Kronos a Rheia spolu měli 6 dětí – to byli první olympští bohové Zeus, Poseidon, Héra, Hádes, Démétér a Hestia.

Kronos se obával, že by ho jeho potomci mohli připravit o moc (kvůli věštbě, podle které k tomu mělo dojít), a tak raději všechny své potomky požíral, když se narodili. To se ale nelíbilo jejich matce Rheie a tak, když se narodil jejich šestý potomek Zeus, podala Kronovi místo dítěte kámen a Dia ukryla. Ujaly se ho nymfy Adrásteia a Ió, které mladého boha schovaly (nejspíš v jeskyni na Krétě), krmily ho medem a mlékem božské kozy Amaltheie (v jiné verzi ho kojí svině). Na strážci stáli ozbrojení Kúréti, horší démoni a synové Rheie. Ti měli za úkol působit údery svých mečů do štítů při pláči malého Dia takový hluk, aby ho Kronos nemohl zaslechnout.

Když Zeus dospěl (opět v jeskyni v hoře Idě), hodlal se pomstít svému otci. Lstí a za pomoci své matky se stal Kronovým číšníkem a podal svému otci nápoj z medu a dávidla a tak ho donutil, aby vyvrátil všechny své potomky. Diovi potomci se chtěli svému otci pomstít a prosili Dia, aby je vedl v boji proti titánům. Tak začala válka olympských bohů proti titánům, zvaná také Titanomachie, která trvala deset let.

Na stranu Krona se přidala většina titánů. Do čela titánské armády se postavil obrovitý Atlas. Válka byla dlouho vyrovnaná, ale Olympanům opět pomohla Gaia. Řekla Diovi, že vítězství dosáhne jen pomocí těch, které Kronos kdysi uvrhl do Tartaru – Kyklopy a Hekatoncheiry. Zeus zabil starou strážkyni Tartaru a osvobodil vězně. Kyklopové dali jako výraz vděčnosti Diovi mocné útočné blesky, Poseidónovi trojzubec a Hádovi helmu neviditelnosti.

Poté získali Olympané převahu. Zeus a jeho bratři se utkali s Kronem a Zeus ho srazil bleskem. Storucí házeli stovky kamenů na zbývající titány a i ty nejodvážnější nakonec obrátilo na útěk Panovo zařvání. Titáni byli pochyťáni a zavřeni do Tartaru (nebo na ostrov Británů) a Zeus se stal novým vládcem vesmíru.

3.2 Barbarské mýty o vzniku světa

3.2.1 Vznik světa podle Keltů

O vzniku a zániku světa podle Keltů nevíme téměř nic (Keltové nezanechali žádné písemné památky). Můžeme usuzovat, že svět byl stvořen zrozením z Matky Země (to platí prakticky pro všechny indoevropské mytologie). Je možné, že zánik světa podle Keltů bude vypadat tak, že nebe spadne na zem, tomu nasvědčuje mnoho slavných tvrzení jako „nebojíme se ničeho jiného, než že by nám mohlo nebe spadnout na hlavu" (řekli to podunajští Kelti Alexandrovi Velikému), nebo podle posledních slov Cuchullainova (nevlastního) otce v Tainu.

3.2.2 Vznik světa podle Vikingů a Germánů

Na samotném počátku prý existovaly dva světy. Na jedné straně Niflheim, svět temných mlh a věčné zimy, a na druhé straně Múspell, nekonečný oceán z žíravých plamenů a rudě zbarvené záře. V těchto světech se zrodily dvě bytosti. Z ledové vody povstal obr Ymi a první kráva Audhumla. Z Ymiho dechu se rodili další ledoví obři (hrímturové) a první lidé. Z kamene, který kráva olízla, pak povstal Búri, který byl později otcem nové generace bohů.

Búri měl syna jménem Bori. Ten se oženil s obryň Bestlou a měli spolu tři syny – Odina, Viliho a Véa. Ymi zase zrodil novou generaci obrů. Měl totiž děti sám se sebou: při spánku z jeho potu a dechu vyrostl muž a žena, zatímco jeho nohy zplodily syna. Ymi ale pořád spal a tak hrozilo, že obři (trollové) zamoří celý svět. Odin a jeho bratři se cítili ohroženi množstvím trollů, a proto se rozhodli, že Ymiho zabijí a jeho rod vyhladí. Po velkém boji, ve kterém byl Ymi zabit, se zachránil jen jeden z trollů se svou ženou (ti se stali prarodiči nové generace obrů, jejíž členové byli úhlavními nepřáteli severských bohů).

Z obrova těla vytvořili bohové Devět světů, které jsou podpírány světovým stromem Yggdrasilem. Nejvrchnější svět tvoří země Asgard. Tady mají bohové a bohyně své paláce a tady také stojí Valhalla - palác samotného Odina. Sem do Vallhaly přichází všichni padlí bojovníci. Tak se postupně jeho palác změnil v obrovský vojenský tábor. Padlí hrdinové se zde neustále cvičili ve zbrani a čekali na chvíli, kdy dojde ke konečné bitvě mezi bohy a trolly. V nejvrchnějším světě je také Vanheim, domov Vanů, mírumilovných bohů plodnosti a úrody.

Druhý ze světů se jmenuje Midgard a je to svět lidí. Je obtékán obrovským oceánem a kromě toho je obepínán světovým hadem Jormungandem. Ve východní hornaté části Midgardu se u pobřeží nachází i říše obrů Jotunheim.

Na třetí rovině leží Nifelheim, místo mrtvých, kde je obrovský mráz a neustálá temnota. Je zde postavena soumravná pevnost pojmenována Hel, kde vládne bohyně podsvětí, stejného jména.

První lidé vznikli ze dvou stromů, jasanu a jívy, kterým bohové vdechli život, rozum a podobu.

3.3 Egyptské mýty o vzniku světa

Na počátku byla nicota a nekonečný oceán jménem Nun. Z oceánu se vynořil bůh Amon-Re, bůh slunce. Z oceánu se vynořila veliká hora, na které Amon-Re stanul a vyplivl boha vzduchu Šu a bohyni vlhkosti Tefnut. Z tohoto páru vzešli bohové Geb (země) a Nut (nebe). Tito dohromady utvořili svět, který byl stále obklopen oceánem Nun. Potomci Geba a Nut byli ostatní bohové. Tělo bohyně Nut tvoří nebeskou klenbu a je podpírána bohem vzduchu Šu, čímž ji odděluje od boha Geba, který tvoří zemi.

Lidi byli vytvořeni bohem s beraní hlavou Chnumovi. Ten vykroužil těla člověka na hrnčířském kruhu a vdechnul jim životní energii „ka“ (dal ji však především budoucím faraónům).

Druhá verze je, že se Šu a Tefnut pohádali, Tefnut pak šla přes temné pustiny a ztratila se, Amon-Re pro ni poslal své oko, to ji našlo a jeho slzy se pak změnilly na lidi.

3.4 Shrnutí k mýtům o vzniku světa

Skoro všechny mýty o vzniku světa vycházejí ze stejného základu. Z chaosu se vynoří stvořitel nebo stvořitelka, která stvoří oblohu, zemi a všechny její součásti. Tato stvořitelka je často personifikovaná matka země. Matka země je uctívána snad u všech starověkých

národů a s uctíváním přírody se lze setkat také prakticky všude. V původním Pelasgickém mýtu je stvořitelkou a především vládkyní světa také žena, což souvisí se silným matriarchátem, který byl mezi původními – předhelénskými obyvateli Řecka – Pelasgiky. V olympském (helénském mýtu) je ale už patrný příklon k patriarchátu, který v antickém Řecku převládal. Matka země Gaia je sice dárkyní života, ale na rozdíl od Eurynomé není vládkyní. Vládne její potomek Úrán, který je vystřídán Kronem a ten zase Diem. V keltské i germánské mytologii je to podobné – matka země dává život, vládnou ale hlavně mužští bohové.

4 Hlavní bohové

4.1 Antičtí bohové

Zeus

Zeus je nejvyšší vládce bohů i lidí. Také bůh hromů, počasí a vegetace. Někdy také ochránce rodiny a města. Řídil i nebeská tělesa a vytvářel zákony. Byl hrdý a někdy až pyšný a nedůtklivý. Se svou ženou se často hašteřil a byl jí nevěrný.

Je synem Krona a Rhey. Jeho ženou je Héra (jeho sestra) a zplodil s ní Area a Hefaista. Měl spoustu záletů s jinými bohyněmi i se smrtelnicemi – jeho potomci jsou i bohové Persefoné, Dionýsos, Apollón, Athéna, Artemis, Hermes a další méně významní.

Jeho potomci jsou i někteří řečtí hrdinové a panovníci, kteří vykonali mnohé hrdinské skutky, známé v bájích – Herakles, Perseus, Minos a jiní.

V Římě mu odpovídá Jupiter.

Hádes

Hádes je bohem podsvětí a vládne duchům mrtvých. Také bůh přírodního bohatství. Jeho jméno znamená neviditelný (díky přilbě od kyklopů skutečně neviditelný mohl být). Povahou je prchlivý a neoblomný. Nikoho ze svých mrtvých poddaných nenechá dobrovolně odejít a on sám jen málokdy opouští podsvětí.

Syn Krona a Rhey, jeho ženou je Persefoné, kterou unesl do podsvětí (Persefoné byla dcerou Démétér a dříve se jmenovala Coré).

V Římě jeho místo zastává Pluto.

Poseidon

Třetí z bratrů Poseidon byl vládcem moří, zemětřesení. Má hádavou, ale hrdou povahu. Mezi jeho znaky patří trojzubec, kterým mohl rozpoutat ničivou bouři, kůň a býk. Je synem Krona a Rhey. Jeho ženou byla nymfa Amfrité = Thétis (ta ho sice nejprve nechtěla, ale díky přimluvám Poseidonova sluhy Delfina si ho nakonec ráda vzala). S tou měl syna Tritóna. Poseidon je také důvodem, proč v Řecku ženy nesměly volit. Přel se totiž s Athénou, kdo bude vládnout Atice. Místo souboje, který chtěl rozzuřený Poseidon, Zeus vyhlásil soud. Všichni bohové podporovali Poseidona. Všechny bohyně podporovaly Athénu. Athéna tedy vyhrála o jeden hlas. Jako kompenzace byly ženy zbaveny práva volit.

V Římě je nazýván Neptunus.

Héra

Bohyně ochraňující manželství a vladařský palác. Byla uctívána jako Velká bohyně (předhelénská). Mohla také dávat lidem věštecký dar. Je dcerou Krona a Rhey a manželkou Diovou. Jejich manželství není zrovna idylické. Kvůli Diově nevěře se bohyně uchýlovala k nejrůznějším intrikám a úskokům.

V Římě jí odpovídá bohyně Juno.

Áres

Syn Dia a Héry. Je bohem války, krvavých bitev, statečných bojovníků a podobně. Podporoval rozpoutání jakékoliv války z libovolného důvodu. Nebyl přítelem vyjednávání nebo soudů. Sám se s velkou radostí zapojoval do mnoha bitev. Objevoval se s velkým štítem,

pancířem a svým kouzelným mečem. Jeho pobočníky byli synové Deimos - zosobnění děsu a Fobos - zosobnění hrůzy. Nebyl ale neporazitelný a někdy odcházel z bitev s nepořízenou.

Jeho milenkou byla například bohyně Afrodita. Jejich potomci kromě Deima a Foba byli také synové Erós, Anterós a dcera Harmonia.

V Římě je nazýván Mars.

Afrodita

Afrodita byla bohyně lásky a touhy. Ať vstoupila kamkoli, rostla za ní tráva a květiny. Zrodila se buď z Úránova spermatu hozeného do moře, nebo ji zplodil Zeus a Dióna.

Afrodita je vlastně ona široko daleko vládoucí bohyně tančící na mořské hladině (tato postava se vyskytuje jak u Pelasgicků, tak v Sýrii nebo v Mezopotámii (Ištar).

Byla manželkou boha Héfaista, ale nebyla mu věrná. Díky její kráse a kouzelnému opasku měla mnoho milenců. Kromě boha války měla děti s bohem obchodu a pocestných Hermem (dala mu syna Hermafrodíta) a další děti měla s bohem moře Poseidónem nebo s Dionýsem a jinými.

V Římě její místo zaujímá Venuše.

Athéna

Athéna je bohyně moudrosti, vítězné války, statečnosti, zákonů a práva. Athéna byla zosobněná moudrost a síla. Ovládá všechny možné vědy i ženské dovednosti. Nikdy také nezatožila po žádném bohu nebo muži. Přes svůj původ, krásu a vznešenost se nikdy neprovdala a zůstala Athénou Panenskou. Je patronkou města Athény.

Její původ není jednoznačný. Uvádí se, že je dcerou Dia a titánky Métidy. Jiná verze praví, že jejím otcem byl obří kozel Pallas.

Ona sama vzala za svého syna tvora Erichthonia, napůl hada a napůl člověka.

V Římě je známa jako Minerva.

Hefaistos – bůh řemeslníků a božský kovář. Jako jediný z Olympanů je šeredný.

Artemis – bohyně lovu a měsíce. Je také ochránkyní lesů a zvěře

Démétér – bohyně úrody, hojnosti a ročních období.

Apollón – bůh světla, léčení, moru a lučištník. Je znám i jako věštec a vůdce Múz.

Hermes – božský posel, bůh obchodu, poutníků a zlodějí.

Dionýsos – bůh vína, který se svou družinou satyrů a Mainad šířil po světě bujaré veselí i děsivé orgie.

Antičtí bohové mají velmi široké pole působnosti. Je to velká božská rodina, ve které fungují velmi složité rodinné i milostné vztahy. Bohové mají rozdělené úlohy – každý vyniká v něčem. Jsou sice nadpozemští a až na výjimky krásní a nestárnoucí, ale mají stejné pudy, vlastnosti a slabosti jako lidé. Podstatě žádný z Olympanů není špatným bohem, který by otevřeně a neustále světu škodil. To zde zastávají stará božstva Titáni a jejich potomci Giganti, kyklopové a také nejrůznější nestvůry vzniklé z mnoha spleťtých důvodů – minotauři, gorgony, kentauři a další (opět to neplatí pro všechny).

4.2 Barbarští bohové

4.2.1 Keltští bohové

Epona

Bohyně koní a plodnosti. Její kult vznikl v keltské Galii a byla zde jednou z nejdůležitějších bohyní. Její irské jméno je Mare či Marai. Byla také nositelkou snů jak špatných tak i dobrých. Jako jedna z mála keltských bohů byla uctívána v celém keltském světě.

Epona byla bohyní, která mohla udílet suverenitu. V keltských zemích existoval obyčej, kdy se král, aby si zajistil vládu a moc v zemi, oženil s některou bohyní suverenity. Jednou z těchto bohyní byla i Epona.

V západním Irsku se do počátku 20. století uchoval zvyk na křižovatce zapálit pochodně, pak koštětem 3x objet místo a čekat do úsvitu. To bylo možno vidět tmavou jezdkyni na bílém nebo na černém koni uhánějící od západu k východu. Prý to měla být Epona mířící do říše snů.

Lugh

Lugh je bohem světla, měl velkou sílu a byl nadaný v hudbě i v magii. Z Lughovy tváře prý vycházela tak jasná záře, že se na něj jen málokdo mohl dívat, aniž by oslepnul.

Pochází z Irska a podle legendy zachránil Irsko. Soupeřili tam o vládu mladí bohové Tuatha dé Danannští a nestvůrní bohové Fomorijští.

Fomorijským velel jednooký obr Balor, pod jehož pohledem se všichni třáslí. Válka dlouho neměla vítěze až do chvíle, kdy se na straně Danannských objevil mladík jménem Lugh. Byl vnukem Balora a podle věštby ho měl svrhnout. A tak se i stalo. V rozhodující bitvě trefil Lugh Balora prakem do jeho jediného oka a obr padl. Jeho vojsko se rozuteklo a Danannští se chopili vlády.

Slovo Lugh označuje zároveň havrana.

Arawn

Bůh uctíváný na Britských ostrovech včetně Irska. Vládne v podsvětí jako král. Někdy se může objevit i ve světě smrtelníků se smečkou bílých psů. Obrací se na něj také pocestní v nouzi.

Andraste

Keltská bohyně vítězství, uctívána na britských ostrovech.

Dispatera

Bůh, od něhož odvozovaly svůj původ všechny galské kmeny. Jedná se o velice významného keltského Boha.

Dagda

Kmenový bůh v Irsku. Byl ochráncem kmene. Připisuje se mu schopnost ovládat počasí a tvořit zázraky. Měl kouzelný kotel, který způsobil, že každý kdo z něj ochutnal, už nikdy neměl hlad. V překladu jeho jméno znamená: Dobrý bůh. Je to typický Bůh druidů (pohanských duchovních vůdců). Jeho atributem je obrovská železná hůl, s níž může zabíjet, ale i křísit mrtvé.

Cernunnos

Cernunnos je bohem hojnosti a plodnosti. Je také nazýván pánem lesa. Má na hlavě bohaté paroží zdobené zářivými prsteny. Je to bůh-jelen, neboť jelen byl pro Kelty ušlechtilé zvíře. Je vždy zobrazován s jeleními parohy.

Macha

Keltská bohyně uctívaná v Irsku. Zjevuje se v podobě vysoké rudovlasé ženy, která má v některých případech v ruce zrcadlo jako symbol své moci nad dušemi lidí. Nahání hrůzu, ale v některých případech pomáhá potřebným.

Ogmios

Ogmios je bůh výřečnosti a vládce slov. Přitahoval si lidi pronikavou mocí hlasu. Šípy v toulci symbolizují jeho rychlost myšlenky, ostrovtip, pohotové odpovědi a duchaplnost.

Byl zobrazován jako stařec s ohnutými zády, s řídkými chomáči vlasů spadajících na ramena. Obléká se do lví kůže, na ramennou mu visí toulec a v pravé ruce drží kyj, v levé luk. Podle legend za ním kráčivala skupina lidí. Ušima byli připoutáni k tenkému zlatému řetězu, který je spojoval s Ogmiovým propíchnutým jazykem.

Tigernonos

Manžel bohyně Rhiannon, uctíváný na britských ostrovech. V Irsku byl uznáván jako nejvyšší keltský Bůh. Vystupuje ve světě smrtelníků jako pastýř, je velice moudrý a ochraňuje pocestné.

Taranis

Pán nebes. Je schopen sesílat blesky pomocí spirál, které zdobí jeho ramena. Je pánem nebeského ohně a jeho hněv kněží utišovali upalováním obětí zaživa. Chrání hory a vyvýšená místa, neboť to jsou posvátné oblasti. Jeho symbolem je tzv. Taranisovo kolečko – nejspíš symbol slunce.

Sucell

Je ozbrojen dlouhou palicí a každý Gal se s ním setká v krajině mrtvých. Úder jednou stranou palice přináší smrt, ale úder druhou stranou může oživovat. Sucell byl tedy bohem smrti i vzkříšení.

4.2.2 Vikingští a germánští bohové

Ásové

Jsou mladšího původu než Vanové (viz níže), ale v mytologii mají daleko větší a důležitější pozici. Jsou převážně bohy války, jejich sídlem je Ásgard.

Odin

Odin byl hlavním bohem, otec bohů, také bůh války a magie, bůh poezie a moudrosti. Obětoval své jedno oko, aby získal moc vědění a porozumění. Žil ve své nebeské pevnosti Valhale se svými ochočenými vlky Gerim a Frekim, osminohým koněm a ochočenými havrany, kteří za něj pozorovali svět. Shromažďoval zde slavné zabité bojovníky pro poslední bitvu. Obávali se ho jak lidé, tak bohové. V boji mohl bojovníkům vnuknout bojové šílenství a jeho kouzelné kopí Grungir nikdy neminulo cíl. Jeho kouzelný prsten mu dával nekonečné bohatství.

Thor

Bůh hromu, Odínův a Friggův syn. Je bohem hromu, větru a deště. Chrání ostatní bohy a lidi pomocí bojového kladiva jménem Mjöllnir (což znamená blesk). Je svalnatý, ryšavý a kromě kladiva vlastní kouzelné železné rukavice a opasek síly.

Vikingové často nosili kolem krku amulety ve tvaru kladiva, které je měly ochraňovat. Jezdil v kočáře taženém dvěma ohromnými kozly. Vikingové věřili, že zvuk hromu je řinčení kol Thorova kočáru jedoucího po nebi.

Jeho ženou je bohyně obilí Sif.

Frigg

Bohyně zrození, manželského a rodinného svazku, manželka Odina, která pečovala o zdraví a spokojenost lidí, zvláště dětí. Byla krásná a laskavá a měla svůj vlastní palác, kde splétala vlákno do mraků. Jako jediná z bohů zná osudy všech a může do nich zasahovat, ale své vědění si vždy nechávala pro sebe.

Baldr

Baldr je bohem světla a krásy. Je nejchytřejší z Ásů, moudře a krásně hovoří a je také velice mírumilovný. Byl milovaným synem Odínovy manželky Frigg. Ta se velmi bála o život svého syna. Proto požádala všechny živé tvory i neživé předměty, aby Baldrovi neublížovaly. Všichni to přislíbili, a Baldrovi od té doby nic neublížilo. Frigg ale zapoměla na jmelí. Toho využil Loki a udělal z něj šíp a donutil slepého Bórdura, aby ho vystřelil na Baldra a zabil ho. Byl sice soudcem lidí a bohů, jeho rozsudky zpravidla nebyly respektovány.

Loki

Loki je napůl bůh a napůl obr. Krásný a chytrý, ale také mazaný, neupřímný a nevyzpytatelný. Je bohem sváru a lsti. Vtipálek, který dokázal přelstít i bohy a způsobit jim celou řadu nepříjemností. Dokázal se proměnit v libovolné zvíře či hmyz. Jednou na sebe vzal podobu klisny a porodil osminohého koně, mezi jeho potomky také patří bohyně smrti Hel, vlk Fenri a had Jörmungand. Zosnoval smrt Baldra a skončil v řetězech hluboko v podzemí a nad hlavou mu visel had, který na něj plival jed. Nakonec se ale osvobodil a definitivně se přidal na stranu obrů.

Jeho ženou je bohyně Sigyn.

Tyr

Bůh čestného boje, spravedlnosti a přísahy. Je generálem božského Pantheonu. Přišel o ruku při soubojích s vlkem Fenrim. Zbraně Vikingů bývaly často označeny jeho runou.

Hel

Hel je bohyně stínů a zesnulých. Je napůl živá, napůl mrtvá. Je to sice velice nádherná žena, její tělo však má z poloviny podobu hrůzného kostry. Vládla v podsvětí v temné pevnosti, která nese její jméno.

Heimdall

Vznešený, zlatozubý bůh, jenž chrání Bifrost, duhový most spojující zemi s Asgardem (zemí bohů). Měl tak dobrý zrak, že viděl i v noci. Měl tak dobrý sluch, že slyšel růst ovčí srst. Věřilo se, že ohlásí Ragnarok (konec světa) trubením na svůj roh Gjallarhorn.

Höd

Odinův další syn Höd byl slepý bůh zimy, který zabil Baldra Lokiho přičiněním. Jeho jméno znamená válka. Ódinův syn Vali pomstil Baldrovu smrt a Höda zabil.

Bragi

Je bohem básníků a řečníků, manžel Idunnin, syn Ódina a Frigg. Na jeho pohár přísahali bojovníci. Traduje se, že má runy vyřezané do jazyka.

Forseti

Jedná se o boha spravedlnosti, míru a pravdy, tvůrce a ochránce zákonů. Dokáže utišit každý svár či hádku a je také ochráncem všech diplomatů a vyjednavačů. Je synem Baldra a Nanny. Jeho sídlem je v Glitnir, zářící síň se stříbrnou střechou a zlatými sloupy, kde soudí spory mezi ostatními bohy i lidmi. Po Ragnaroku by měl být tím, kdo se zaslouží o vznik nového lidského pokolení.

Vánové

Starší germánská božstva, která představují přírodní božstva plodnosti, která byla uctívána některými germánskými kmeny. Přestože někteří Vánové žili v Ásgradu jako rukojmí Ásů, jejich pravlastí a původním domovem je Vanahaim.

Njörd

Bůh moře a větrů, byl bohem námořních cest, rybářů a obchodníků. Oženil se se Skadi, která si ho vzala, protože měl nejkrásnější nohy na světě. Jeho dcerou je Freya a synem Frey. Ženu Njörda je obryně Skadi. Stále se dohadovali, kde budou bydlet. Njörd nesnášel hory a Skadi moře.

Skadi

Bohyně zimy. Někdy se jí též říkalo „Ledová královna“.

Frey

Bůh zdraví, plodnosti a úrody, také bohatství, pohlavního styku a přírody. Je ochráncem míru a rozkoše. Způsoboval, že svítilo slunce, padal déšť a dařilo se úrodě. Byl dvojčetem bohyně Freyi a jezdil v kočáře taženém kanci. Také vlastní nejlepší meč na světě, který později vymění za svou vyvolenou obryni Gerd.

Freya

Bohyně lásky, krásy a čarodějnictví. Je velmi krásná a díky rouchu ze sokolího peří může létat mezi světy. Jezdila v kočáře taženém dvěma obrovskými kočkami. Využívala svou kouzelnou moc k předpovídání budoucnosti.

Zjednodušeně řečeno, Barbarští bohové jsou buď mocní válečníci, nebo kouzelníci (Druidi, šamani apod.). Tomuto se trochu vymykají staří bohové – Vánové jsou to bohové přírody a plodnosti. Mladší bohové Ásové jsou čestní, stateční a schopní bojovníci. Výjimku tvoří temný bůh Loki, který naopak škodí kde může.

Většina temných bytostí jsou obrovská zvířata, nebo stíny.

4.3 Egyptští bohové

Hor

Hor je jediným synem Osirise a Isis. Je bohem nebes, slunce a světla. Vybojoval také egyptský trůn v bitvě proti svému strýci – bohu Sethovi a je proto božským a prvním vládcem Egypta. Další faraóni jsou pokládáni za jeho převtělení. Slunce a měsíc jsou prý jeho oči.

Hor je jedno z nejstarších a nejvýznamnějších božstev.

Egyptané rozlišovali trojího Hora: Hora Vzdáleného, jehož očima je slunce a měsíc, Hora, který se vtěluje do každého faraona a chrání království a Hora, syna Isis a nástupce Osirida, zavražděného Sethem.

Re

Re je bohem slunce a je v podstatě personifikované slunce (jeho jméno znamená „slunce“). Každý den se totiž plaví ve své sluneční lodi přes nebeský oceán. Je také králem bohů a otcem všech faraónů, kteří po smrti toužili dostat se na jeho sluneční loď. Jeho ohnivě oko je vševědoucí a může vysílat různá poselství. Často je spojován s jiným slunečním bohem – Amonem. Také byl spojován ještě s řadou dalších božstev, zejména slunečních, která si však zachovávala vlastní identitu.

Amon

Ojedinělé doklady Amonova kultu pocházejí ze samého závěru Staré říše, od doby 11. dynastie se objevuje jako bůh sídelního města Vesetu. V době Nové říše se Amon v podobě Amon – Rea vzniklého spojením se slunečním bohem Reem stal jedním z nejdůležitějších bohů. Byl stvořitelem světa a ochráncem panovníka. Přestože v pozdější době jeho význam opět poklesl, zůstal jedním z nejdůležitějších egyptských bohů. Jeho jméno znamená nespátitelný.

Osiris (též Usirev)

Byl bohem plodnosti a úrody, ale zároveň bohem zemřelých. Byl králem podsvětí a zemřelí od něj mohli získat věčný život. Za dávných časů byl králem Egypta, ale jeho bratr Seth ho zavraždil. Jeho žena Isis s pomocí boha Anubise svého muže opět přivedla do života v záhrobí. Nemohl se ale vrátit do světa živých.

Původně byl chápán jen jako představitel věčné podsvětní podoby faraona, ale později byl symbolem posmrtného života pro všechny zemřelé.

Složitým způsobem byl spojen s bohem Re. Re v sobě podle této představy vlastně spojoval dvě postavy, neboť ráno vycházel jako slunce na východě a stoupal po obloze a na sklonku dne se proměnil v Usira, pána západu.

Isis (též Eset)

Manželka Osirise a matka Hora. Byla bohyně kouzelnice a ochránkyně žen a dětí.

Isis má rysy všeobjímající univerzální bohyně. V této podobě se s jejím kultem seznámili Řekové a později Římané a v rámci Římské říše se tak také rozšířil do všech jejích částí. Eset se stala bohyní antickou a po boku Serapida, transformovaného Usira, uctívaného především ptolemaiovci, tvořila jeden z hlavních náboženských proudů konkurujících křesťanství.

Anubis (též Anup)

Je nemanželským synem Osirise a Neftys. Anubis byl první balzamovač – vytvořil totiž mumii svého otce Osirise. Od té doby je bohem mumifikace, pohřebišť a ochráncem balzamovačů. Byl také strůjcem znovuzrození člověka. Je zobrazován jako bůh ze šakalí hlavou, který se uměl v šakala také proměnit. Jeho hlavní kult byl ve městě Kynopolis (město psa).

Vítal zesnulé v záhrobí a doprovázel je k Usirovi. Při soudu mrtvých vážil srdce zesnulých s tzv. perem pravdy, které obsahovalo všechny hříchy, které zesnulý za svého života spáchal.

Seth

Seth je bratrem boha Osirise a je bohem pouště, moře a bouře. Byl také uctíván jako bůh války, temnoty a jako pán chaosu. Seth se sice každý den plaví na slunečním člunu a ochraňuje ho před obrovským hadem Apepem, ale na druhé straně záviděl svému bratru vládu. Pomstil se a zavraždil ho. Později o vládu nad Egyptem musel bojovat s bohem Horem.

Bývá zobrazován jako štíhlý muž v bederní roušce s hlavou svého posvátného zvířete, které dosud nebylo identifikováno.

Thovt

Thovt je ztělesněním moudrosti a vědění. Vymyslel písmo a je písařem bohů a patronem písařů. Je také bohem měsíce a nahrazuje v noci na obloze boha Rea. Bývá také považován za boha magie a mysticismu. Bývá zobrazován jako bůh s hlavou ptáka Ibise, který drží písařskou paletu, nebo hůl.

Sobek

Je bohem Nilu, sladkých vod, bažin a řek. Je také bohem plodnosti a úrody. Je nazýván také jako dárce zeleně, nebo pán Nilu. Je zobrazován jako bůh s krokodýlí hlavou.

Ptah

Bůh řemeslníků, zlatníků a umělců. Je jedním z bohů země a původcem všech forem hmoty. Vždy byl vyobrazován v bílém obleku připomínajícím mumii.

Sekhmet

Bohyně Sekhmet je zobrazovaná jako lvice nebo bohyně se lví hlavou. Je ochránkyní míru a božskou matkou faraóna. Zároveň je pokládána za bohyni války a vítězství. Jejími zbraněmi byly žhavé pouštní větry a šípy, které střílela do srdcí nepřátel. Dokázala také šířit nemoci a hrůzu. Pokud se její krvežíznivost uklidnila, používala svou moc k léčení a urychlovala také znovunastolení pořádku v říši.

Také Bastet.

Selkis bohyně - škorpión, uměla léčit zranění jedem.

Maat reprezentuje univerzální řád světa, od doby Staré říše.

Chnum bůh s beraní hlavou, dohlížel na Nil a stvořil lidi z hlíny.

Hator bohyně kouzelnice a patronka hudby, bývá zobrazena s kravskými rohy.

Bohové egyptského panteonu jsou v podstatě bezchybní a mají jasně dané úlohy (jejich vlastnosti se ale v jednotlivých místech Egypta liší), které plní. Jsou tu bohové dobří a špatní, ale nechovají se moc jako lidé. Jsou nadpozemští a těší se velké úctě. Velký důraz je kladen na to, aby byl do božské rodiny začleněn panovník. Je chápán jako syn Osirise a je tedy na stejné úrovni jako bohové. Bohové vypadají jako zvířata, nebo lidé se zvířecí hlavou. Často mají korunu nebo jinou pokrývku hlavy a v ruce drží Ankh.

5 Konec světa podle mytologie

5.1 Antické mýty o konci světa

Antické mýty se o přesném popisu konce světa nezmiňují.

5.2 Barbarské mýty o konci světa

5.2.1 Konec světa podle Keltů

Jak již bylo řečeno výše Keltové věřili, že se jednoho dne obloha zřítí na zem a svět zanikne. Písenné památky chybí.

5.2.2 Konec světa podle Vikingů a Germánů

Ve vikingské mytologii je konec světa nazýván **Ragnarok**. Bude to vypadat takto.

Konec světa bude předznamenán několika znameními. Udeří tři kruté zimy, aniž by mezi nimi bylo jediné léto. Poté dva vlci z železného háje zhltnou slunce a měsíc a nastane tma. Potom se začnou země a všechny hory chvět tak, až se vyvrátí stromy, skály se zřítí a všechny okovy a pouta prasknou a přervou se. Tehdy se osvobodí vlk Fenri. Z moře se vynoří had Jörmungand. Ohnivý démon Surtr vyrazí v čele šiku synů Múspellu a Loki připluje na lodi z lidských nehtů nebožtíků – Naglfar, spolu s mrazivými obry na palubě. Všechny síly zla se sjednotí na Vígrídské planině. Tehdy Heimdall mocně zaduje na svůj roh a započne soumrak bohů. Proti mocnostem zla se postaví všichni bohové a padlí hrdinové (einherové) v čele s Ódinem. Z každé z pěti set čtyřiceti bran Valhaly vyrazí osm set einherjů do lítého boje s vlkem.

První padne Frey, neboť neozbrojený proti Surtovi nemá šanci. Týr zahyne v boji s nestvůrným psem Garmem, strážcem podsvětí. Thór zasadí smrtící úder hadu Jörmungandovi, ale pokryt jeho jedem udělá devět kroků a umírá. Ódin statečně vyrazí vsíc vlku Fenrimu a vrhá po něm svou mocnou zbraň, kopí Gungnir, Fenri však rozevře chřtán od země k nebesům a Ódina pozře. Je pomstěn Vídarem, který Fenrimu přislápně tlamu a rozpůlí mu ji vejpůl. Poslední souboj svádí Loki s Heimdalem, oba se navzájem zabijí. Bohové, einherjové i lidé umírají pod strašným ohněm, který na ně uvrhne Surt. Avšak několik Ásů přežije. Zničená země bude nahrazena novou, z moře vyvstalou, krásnou a věčně zelenou zemí, v níž budou bydlet ti, kteří přežili: Vídar a Váli, Thórovi synové Módi a Magni, z Helu se navrátí Baldr a Höd. Také dva lidé přežijí, muž a žena, které ukrýval strom světa Yggdrasil. Ti zalidní nový svět.

5.3 Egyptské mýty o konci světa

O tom, jak přesně bude konec světa podle starověkých Egyptanů vypadat nemáme jasno. Podle některých však Egyptské pyramidy konec světa předpovídají na konec třetího tisíciletí. V minulosti již předpověděly ukřižování Krista i 1. světovou válku.

6 Srovnávací mytologie

6.1 Vysvětlení pojmu srovnávací mytologie

Ve všech mytologiích je možné nalézt podobné motivy, základy a znaky. Pokusím se zde vypsat symboly, znaky a příběhy, které mají mytologie společné. Tím se zabývá srovnávací mytologie. Mytologie jsou často velice podobné a symbolicky často shodné – jakoby byly napsány podle velice podobné předlohy. Spousta symbolů a příběhů také odráží různé důležité předěly a změny v lidském životě a ve vývoji kultury.

6.2 Některá častá témata v mytologiích

Souboj dobra a zla

Jedním z nejčastějších témat ve všech mýtech je souboj dobra a zla. Dobro bývá ztělesněno kladným mytickým hrdinou, zlo jeho protivníkem a nepřitelem (např. dvojice Usírev - Sutech v egyptské mytologii, totéž můžeme najít ve starém zákoně - David a Goliáš) nebo obludou či nebezpečným zvířetem (Gilgameš s přítelem Enkiduem v mezopotámské mytologii zabíjejí obra Chumbabu, Héraklés zabíjí Hydru, Perseus Medúsu, sv. Jiří draka).

Motiv boha (hrdiny), který je zabit a následně oživen

Dalším významným tématem, vyskytujícím se zejména na Blízkém východě a ve středomoří, je motiv boha nebo hrdiny, který je zabit, často velmi drastickým způsobem, a který je následně oživen, tedy vstává z mrtvých. Tento motiv je obsažen v egyptském příběhu o bohu Usírevovi, tentýž motiv nacházíme v příběhu o Dionýsovi, který byl roztrhán Titány a následně oživen bohyní Athénou, o Adónidovi, Tammúzovi a je též dobře znatelný v křesťanském příběhu o ukřižování a zmrtvýchvstání Krista. Podle Mircey Eliada mělo zobrazení utrpení boha nebo božského hrdiny při každoročních slavnostech u řady kultur poskytnout každému z přihlížejících útěchu, připomenout, že žádné utrpení není definitivní a že po něm následuje vzkříšení. Utrpení jedince je takto relativizováno, je naplněno určitým smyslem, má východisko a tudíž je snesitelnější.

Mezi srovnávacími mytologiemi existuje hypotéza, že tento umírající hrdina byl symbolizací osiva, které muselo v době setby obrazně "zemřít" a být pohřbeno do země, aby po čase vyklíčilo a vzešlo, čímž došlo k hrdinově obraznému „vzkříšení“. Proto se toto téma objevuje zejména v mýtech zemědělských národů.

Motiv boha (hrdiny), který je v dětství ohrožen, z nebezpečí vyvázne a v dospělosti se stane významným hrdinou

Další časté téma je příběh o hrdinovi nebo bohu, který je v době dětství a bezbrannosti buď ohrožen, nebo je mu dokonce ukládáno o život, ovšem přispěním náhody, osudu či nadpřirozených sil z nebezpečí vyvázne, aby se z něj v dospělosti stal významný kulturní hrdina. Příkladem takovýchto postav mohou být Oidipus, Romulus a Remus, Mojžíš, (v pohádkách např. Plaváček), Zeus, Paris, Héraklés, a opět Ježíš (útěk svaté rodiny před Herodovým vražděním neviňátek do Egypta).

Velmi častým tématem je **motiv bohyně-matky**, který patrně z dávných dob přežíval mnohde pod nánosem patriarchální kultury. Např. v Řecku byla jako bohyně-matka uctívána bohyně obilí a úrody Démétér, dříve byla uctívána také Héra. Démétér byla uctívána v tajemných eleusínských mystériích. Tento motiv se objevuje i v křesťanství, v němž se po počáteční absenci tohoto motivu rozmáhá kult bohorodičky panny Marie (zobrazované často s dítětem

v náručí v modrém rouchu posetém hvězdami a stojící na půlměsíci podobně jako palestinsko-syrská Aštarté = Ištar), který nakonec málem zastínil Boha otce samotného.

Kde se ale vzaly tyto shodné prvky v různých mýtech, jak to, že určitá témata se vyskytují tak často? Na to existují ve srovnávací mytologii různé názory: jedna možná odpověď je, že se určité mýtické náměty šířily difúzí z jediného centra vzájemným předáváním mezi kulturami. Další teorie zastává názor, že obdobná témata se vyskytla nezávisle na sobě spontánní tvorbou vzhledem k podobnosti podmínek života a obživy v určitých kulturách a také vzhledem k podobnosti lidské psychiky. Nejblíže k pravdě bude nejspíše kombinace obou přístupů.

Narazil jsem ještě na další společné znaky, které mnou zkoumané mýty mají. Jsou to především podobnosti s Biblií. Není žádným tajemstvím, že křesťanské příběhy a symboly jsou převzaté z mnohem starších mýtů, které znali naši předkové. Například stvoření člověka. Podle Bible vznikli lidé z hlíny. To se objevuje už u starých Egyptanů, kde byli lidé vytvořeni na hrnčířském kruhu bohem Chnumem. Dalším oblíbeným symbolem je strom. Podle Bible v ráji stojí strom *poznání dobra a zla*, ze kterého je zakázáno pojíst jeho plody. Adam a Eva je ale na popud hada, který se po tomto stromu plazil, snědli, a dopustili se prvotního hříchu. Strom, na kterém se plazí had se objevuje už u Germánů. Vyskytuje se tam strom světa Yggdrasil, po kterém se plazí had Nídhögg, který stále užívá jeho kořeny. Stejně jako v Bibli je had ztělesněním zla.

Závěr

Jednotlivé mytologie se od sebe v mnohém liší. To je dáno několika faktory. To jak budou mýty vypadat závisí jednak na geografických faktorech – tedy na tom, v jaké oblasti a v jakých přírodních podmínkách se daná kultura nachází. Dále to závisí na „společenských“ faktorech, tedy na tom, jaké priority daná kultura vyznávala. Barbarští bohové byli skoro vždy schopní válečníci nebo druidi – v tamní společnosti se totiž dobrý bojovník cenil nejvíce. Řekové naopak měli široké spektrum bohů, kteří zastupovali nejrůznější řecké zájmy a znalosti.

Často platilo, že co je pro jedno náboženství nanejvýš důležité, to je pro jiné k smíchu. Řekové nemohli pochopit, proč se v Egyptě uctívala pololidská a polozvířecí božstva. V antických mýtech totiž pololidé byli většinou nestvůry bez ničeho, co by stálo za to uznávat, ba právě naopak (kentauroi, gorgony, sfinx apod.).

Na druhou stranu skoro všechny mýty o vzniku světa vycházejí ze stejného základu. Symboly a zápletky příběhů jsou často stejné, nebo velice podobné. Vyhledáváním těchto symbolů a snaze porozumět jim se zabývá právě srovnávací mytologie. S tím se často setkáváme u vzniku světa, jak již jsem popsal výše. Jde vždy o zavedení řádu do chaosu. Zajímavé ale je, že u Řeků zosobňuje zemi ženská bohyně, u Germánů je země v podstatě neosobní (vznikl z mrtvého obra) a v Egyptě ztělesňuje zemi mužský bůh. Egypťané vznik světa a jednotlivé vztahy mezi bohy příliš nesledovali a nelámali si nad nimi hlavu (alespoň o tom nemáme důkazy), naproti tomu Řekové měli skoro všechny bytosti začleněné do jedné velké „rodiny“. Je to dáno i tím, že egyptské mýty jsou pro nás dosti složité a často nechápeme všechny souvislosti, protože obsah mýtů se často měnil a v jednotlivých provinciích byla uctívána jiná božstva a vyprávěny jiné příběhy.

Bohové a bohyně severanů a Řeků se v mnohém podobali lidem, kteří je uctívali. Vypadali jako lidé a měli i lidské vlastnosti (hlavně ti řečtí). Mohli zemřít a spousta severských bohů také skutečně zemře.

Lidé se dnes, v dnešní hektické, chaotické informační společnosti k mýtům vrací, protože je obtížné tyto pohledy na svět zpracovat a mýty dávají do chaosu řád a snadný a pevný, i když nevědecký pohled na svět.

Na závěr dodám, že mýty provázejí lidstvo už od počátku věků a jen tak nás jistě ani v budoucnu provázet nepřestanou.

Seznam použité literatury

- [1] FILIP, J. *Keltská civilizace a její dědictví*. 4. vyd. Praha: Academia, 1995. 257 str. ISBN 80-200-0526-9
- [2] GRAVES, R. *Řecké mýty*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1982, 396 str.
- [3] GRAVES, R. *Řecké mýty*. Praha: Levné knihy KMa, 2004. 738 str. ISBN 80-7309-153-4
- [4] GREENOVÁ, M. *Keltské mýty*. 1. vyd. Praha: Levné knihy KMa, 2006. 80 str. ISBN 80-7309-358-8
- [5] HALL, J. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1991. 517 str. ISBN 80-204-0205-5
- [6] KARL KIENITZ, F. *Národy ve stínu*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. 286 str. ISBN 80-207-0316-0
- [7] KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství n. p., 1985. 816 str.
- [8] Kolektiv autorů. *Encyklopedický slovník*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1993. 1253 str. ISBN 80-207-0438-8
- [9] Internetová stránka Nová Acropolis, www.akropolis.cz
- [10] Internetová stránka Valkyrja, valkyrja.gauti.net
- [11] Internetová stránka Tour egypt, touregypt.net/godsofegypt
- [12] Internetová stránka Encyklopedie wikipedia, www.wikipedia.org

Přílohy

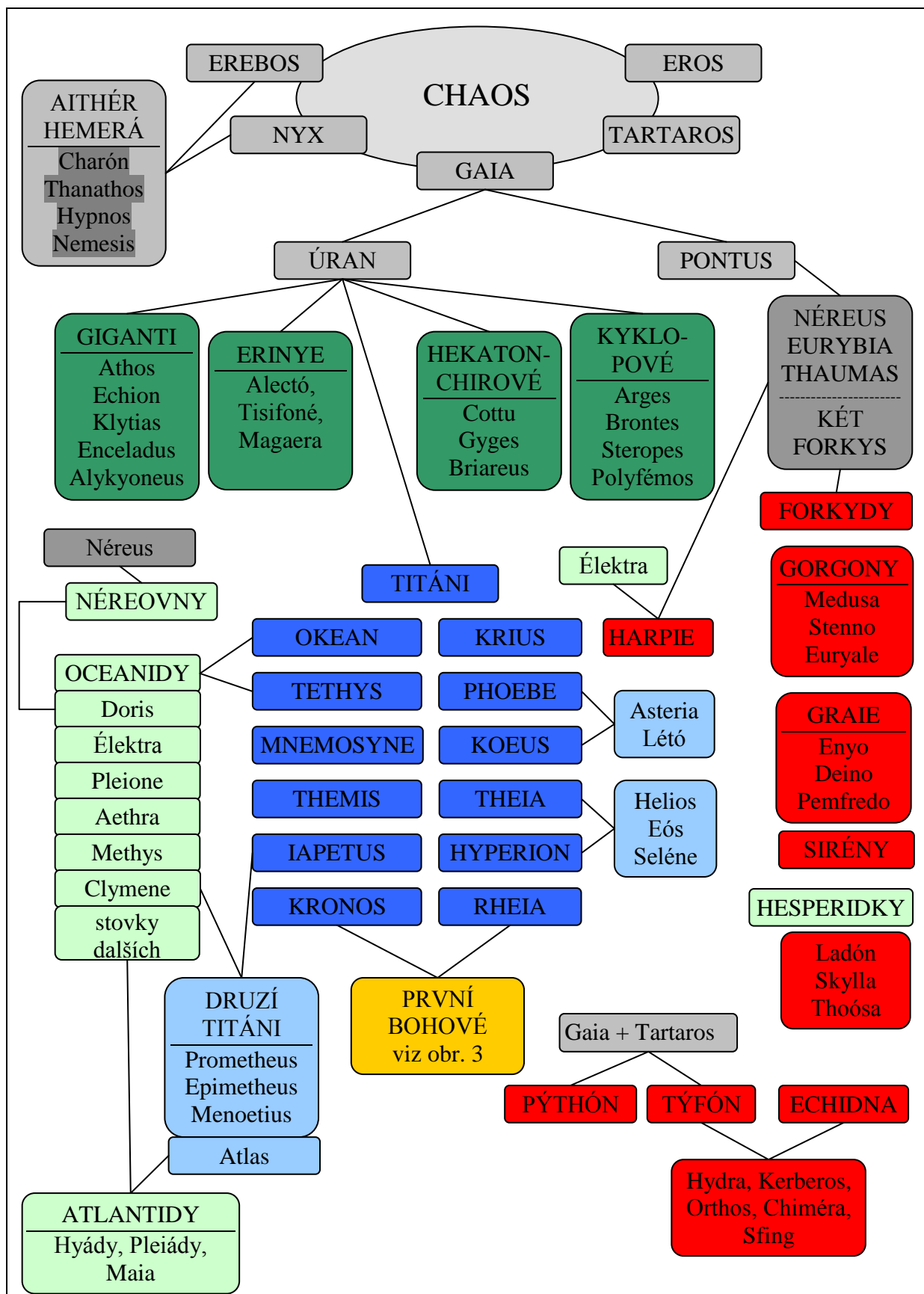
Seznam příloh:

Příloha č. 1: Řečtí bohové (8 listů)

Příloha č. 2: Severští bohové (3 listy)

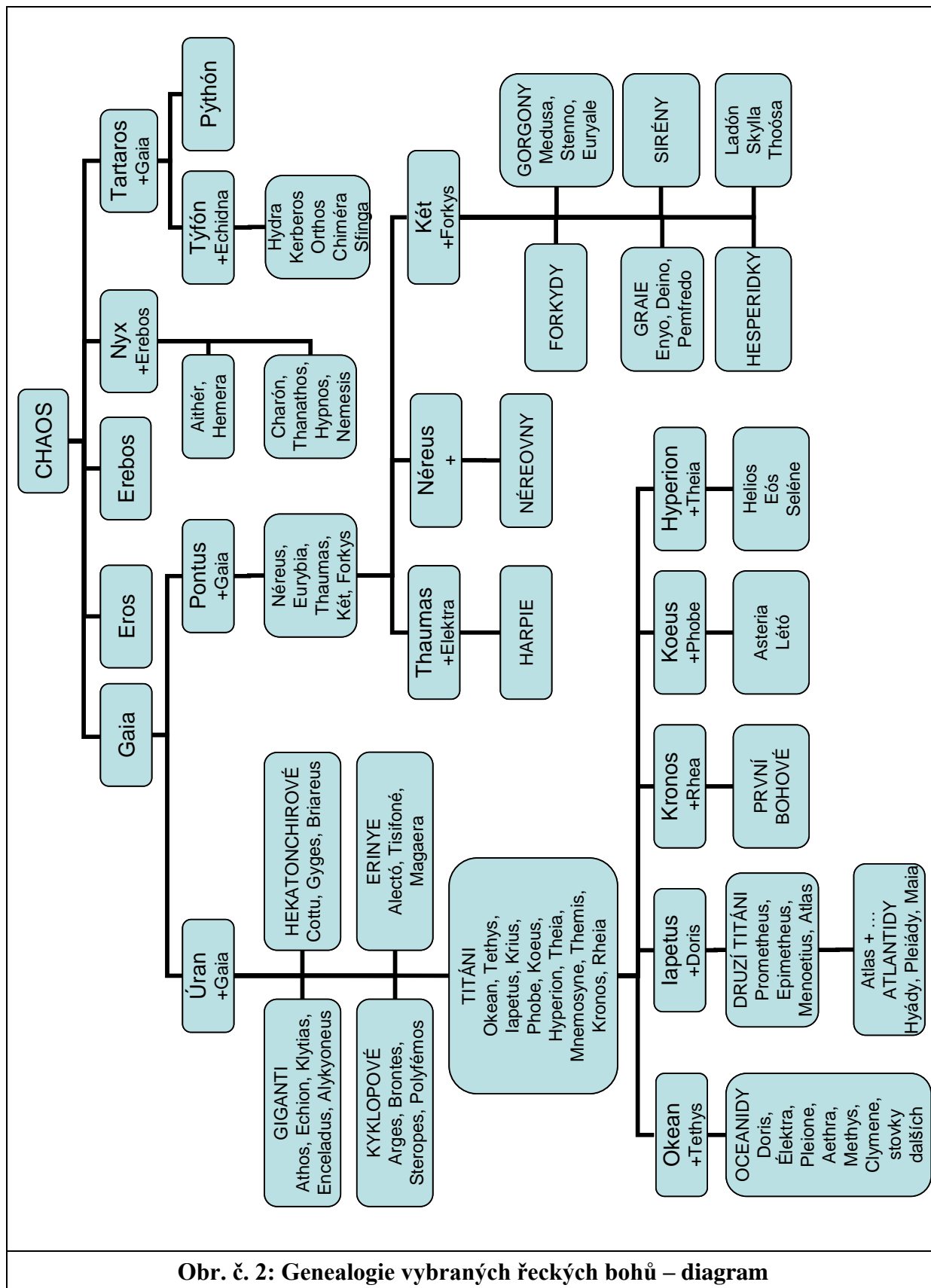
Příloha č. 3: Egyptští bohové (3 listy)

Příloha č. 4: Obrazová příloha – bohové a mýtická stvoření (5 listů)

Obr. č. 1: Genealogie vybraných řeckých bohů

Použité barevné značení: šedá – prvotní božstva a jejich přímí potomci, modrá – první Titáni, světle modrá – potomci Titánů, zelená – netitánští potomci Gaie a Úrána, červená – nestvůry, světle zelená – Nymfy

Obr. č. 2: Genealogie vybraných řeckých bohů – diagram

Prvotní tvořitelská božstva (obr. 1 světle šedá barva)

- Chaos** počátek a pramen všeho na světě
Gaia prvotní titánská bohyně země a sama personifikovaná matka Země
Úranos bůh nebe, též samo nebe, první vládce světa
Tartaros bůh stejnojmenné pekelné propasti s železnými zdmi, ve které je věčná tma
Nyx bohyně noci a zosobněná noc
Erebos bůh věčné tmy a ztělesněná tma; přebývá v nejtemnější části podsvětí.
Pontos bůh vnitřního moře a mořské říše
Aithér bůh věčného světla; personifikovaná horní vrstva vzduchu, čistšího než slunce
Hémerá bohyně jasného dne
Erós zosobnění mocné a vše oživující síly, také bůh lásky

„Netitánští“ potomci tvořitelů (obr. 1 šedá barva)

- Eurybia** matka otce hvězd a větrů Astraia
Forkýs mořský bůh, který je strážcem moří a hlídačem mořských příšer
Kétó..... stará a ošklivá mořská bohyně, která zosobňovala všechny hrůzy na moři a v moři
Néreus přívětivý mořský bůh s věšteckým nadáním, zvaný „Mořský stařec“
Charón převozník přes řeku Styx, která vede do podsvětí
Thanatos .. ztělesnění smrti; přicházel si pro smrtelníky, když nadešel jejich čas
Hypnos bůh spánku; podobných podsvětních bohů zplodili Erebos a Nyx více
Nemesis bohyně odplaty a božské pomsty

První Titáni (obr. 1 modrá barva)

Titáni a titánky jsou v řecké mytologii synové a dcery matky země Gaie a boha nebe Úrana.

- Okean** nejstarší z Titánů, bůh nesmírného hlubokého proudu, který obtékal celou zemi; také byl bohem vnitřního moře, přístupného jen hrdinům
Iapetus byl otcem druhých titánů
Kríos jeho potomci byli Astriátus, otec hvězd a větrů, a Pallanta, otec personifikovaných věcí (vítězství, boj, nenávisť, moc, síla a další)
Koeus titán rozumu
Phoibé titánka měsíce, která dohlížela nad věštírnu v Delfách
Hyperion titán pozorování a otec některých vesmírných těles
Téthys matka všech řek a oceanid a také přítelkyně bohyně Héry
Theia titánka zraku nazývána také jemnooká Euryphaessa, daleko zářící
Themis titánka zákonného pořádku mezi lidmi a v přírodě; je ztělesněním božského řádu a zákona; někdy se jí říkalo druhá manželka Diova; dala mu spoustu dětí – Moiry a Hóry
Mnémosyné ztělesněná paměť a matka všech Múz
Rheia..... v podstatě „Velká matka bohů“. Jejími symboly jsou Měsíc, labuť nebo dva lvi
Kronos byl ztotožněn s bohem času Chronosem. Jeho symbolem je srp, kterým ukrájuje čas. Má možná také souvislost se semitským božstvem Molochem, kterému byly přinášeny lidské oběti. Svrhl svého otce a stal se nejvyšším vládcem, než byl sám svrhnut. Je považován za boha žní.

Druzí titáni a některé děti titánů (obr. 1 bledě modrá barva)

Atlás velitel titánské vzpoury proti Olympanům; za trest na své šíji drží nebeskou klenbu

Epimétheus. manžel Pandory

Prométheus vychytralý a mazaný titán; Prométheus byl stvořitelem člověka a neměl žádnou úctu k bohům; přinesl lidem oheň a byl zato tvrdě potrestán

Menoitios jeden z vůdců odporu proti Diovi na straně Krona

Helios bůh slunce, jasu a tepla, se svou ženou Persou a s jinými ženami měl spoustu potomků (Kirké, Faethóna, Hélioivny, Charidky a jiné); jezdil po obloze ve zlatém voze

Eós..... bohyně jitra – Jitřenka

Seléne bohyně měsíce, též zosobnění Měsíce

Asteria manželka Persa a matka podsvětní bohyně Hekaté

Létó matka Apollóna a Artemis

Netitánští potomci Gaie (obr. 1 zelená barva)

Kyklopové . obři s jedním okem; suroví, ale zruční řemeslníci; je možné, že se jedná o kult kovářů, kteří si tetovali kruhové tetování na čele

Hekatonchirové storucí a padesátihlaví obři, kteří pomohli Diovi v Titanomachii a byli ustanoveni strážci Tartaru

Giganti obludní dlouhovlasí obři; vynikali obrovskou silou a bojovali proti Olympanům ve válce zvané Gigantomachie

Erinye bohyně pomsty a kletby, někdy zvané Lítice nebo Fúrie

Nymfy (obr. 1 světle zelená barva)

Vodní, lesní a horské bohyně či polobohyně. Byly krásné, uměly nádherně zpívat a staraly se o přírodu. Některé se staly partnerkami bohů a zplodily s nimi potomky.

Patří sem: Najády, Oready, Dryády, Oceanidy, Néreovny, Hesperidky, Atlantidy

Nestvůry (obr. 1 červená barva)

Echidna napůl půvabná žena, napůl had; živila se lidským masem

Gorgony dříve krásné dívky, které byly za urážku bohů přeměněny na nestvůry s šupinatými těly, křídly a s hady místo vlasů; jejich pohled byl smrtící

Graie nestvůrné stařeny s jedním okem, sestry Gorgon

Harpyje měly podobu nestvůrných žen s křídly, dříve personifikací bouře a mračen

Hydra obluda s hadím tělem a devíti dračími hlavami; lidé proti ní nic nezmohli, protože z jedné useknuté hlavy vyrostly hned dvě. Jedna z jejích devíti hlav byla dokonce nesmrtelná

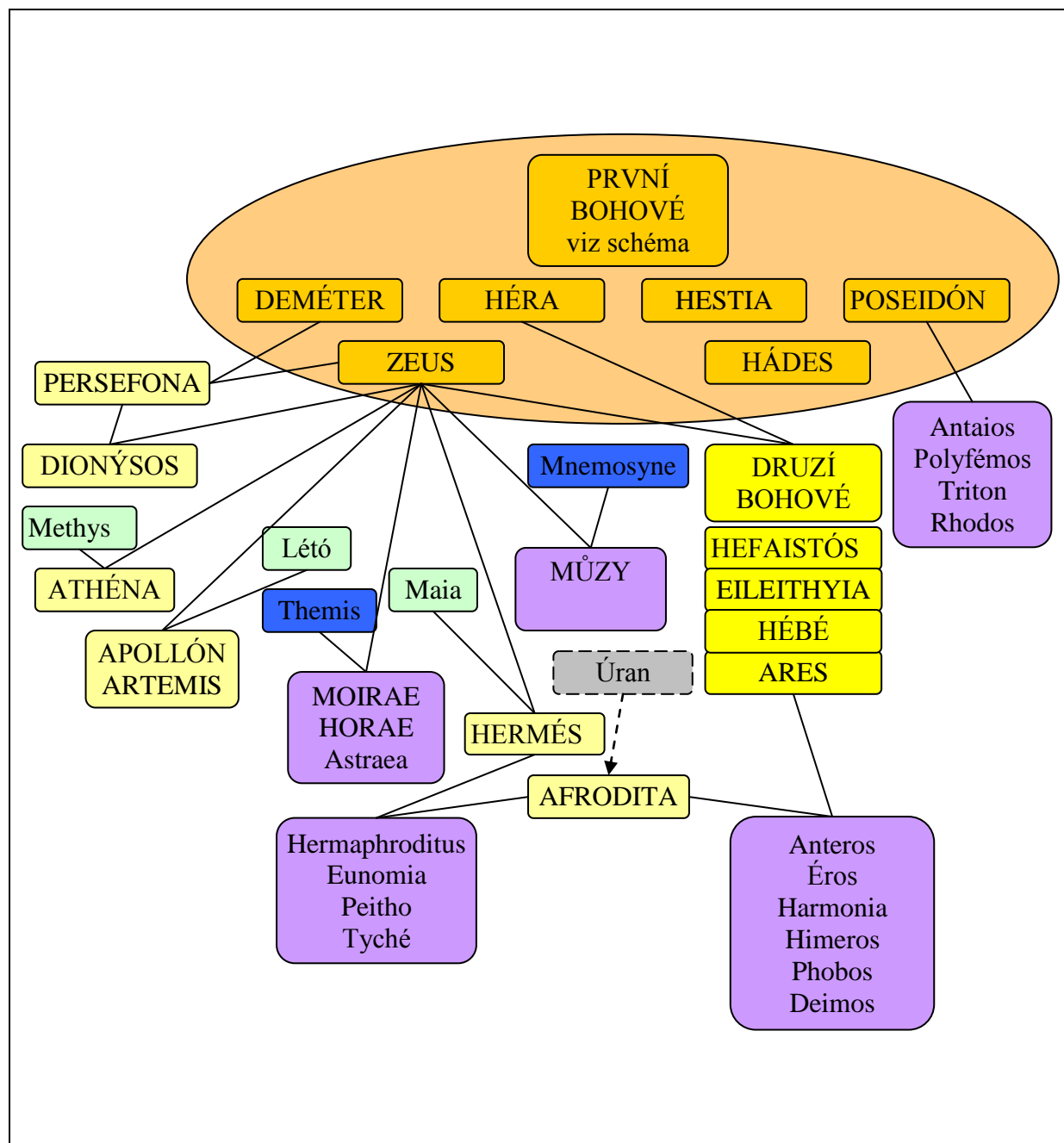
Chiméra měla zřepdu podobu lva, uprostřed divoké kozy a zezadu draka; její tři tlamy dštily oheň; hlídala vchod do podsvětí

Kentauroi napůl muži, napůl koně; byli to nezkrotní a divocí tvorové, kteří páchali pod vlivem vína násilné činy. Byli prý synové thesalského krále Íxiona. Možná je spojitost s divokými kmeny, žijícími dříve na území Řecka

Kerberos tříhlavý pes, hlídající bránu do podsvětí

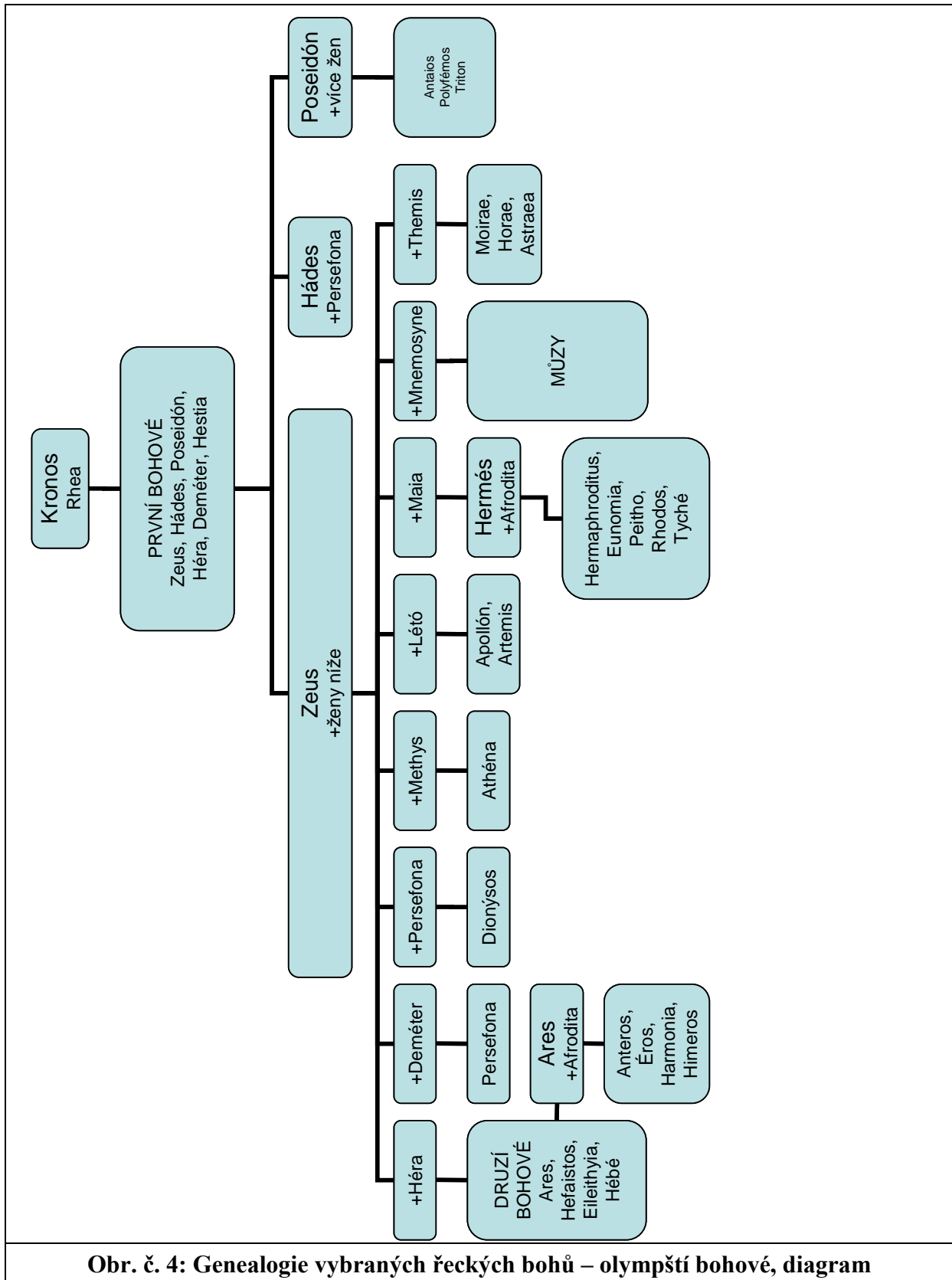
Ládón obludný drak, stohlavý strážce zlatých jablek v zahradě Hesperidek

- Mínotaurus** napůl člověk, napůl býk. Je synem Pásifaé, manželky krétského krále Mínoa, kterou svedl božský Bílý býk. Živil se lidskými oběťmi a přebýval v labyrintu.
- Orthos** dvouhlavý obludný pes, hlídající stáda obra Geryóna
- Pýthón** hrozivý šupinatý drak s hadím tělem, žijící v blízkosti Delf
- Satyrové** horští a lesní démoni. Zobrazováni jsou většinou jako napůl člověk a napůl kozel. Byla to veselá, divoká cháska, pohybovali se ve skupinách, milovali víno i všelijaké jiné požitky, pronásledovali nymfy, tančili a provozovali hudbu.
- Sfinx** obluda se ženskou hlavou, lvím tělem a ptačími křídly, která dávala hádanky a zabíjela ty, kdo neuměli odpovědět
- Sirény** obludy s ženskou hlavou a ptačím tělem žijící na moři
- Skylla** mořská dračí obluda se šesti hlavami a dvanácti nohama; je nebezpečná plavcům, kteří se přiblíží Sicílii a její nástrahy vždy násobí druhá příšera na protějším břehu, Charybdis
- Týfón** poslední potomek Gaie; mocný obr se stovkou dračích hlav a s hlasem člověka, psa a býka; měl zahubit samotného Dia jako pomstu za potrestání Titánů

Obr. č. 3: Genealogie vybraných řeckých bohů – olympští bohové

Použité barevné značení: šedá – prvotní božstva, modrá – první Titáni, světle zelená – Nymfy, oranžová – první olympští bohové, žlutá – druzí bohové (potomci Dia a Héry), světle žlutá – božští potomci bohů, fialová – nebožští potomci bohů

Obr. č. 4: Genealogie vybraných řeckých bohů – olympští bohové, diagram

První olympští bohové (obr. 3 oranžová)

Prímí potomci titána Krona a titánky Rhey, kteří svrhli Krona a ustanovili novým králem bohů Dia.

Druzí bohové (obr. 3 žlutá)

Jedná se o potomky Dia a Héry. Jejich popis je k nalezení v samotné práci.

Božští potomci bohů (obr. 3 světle žlutá)

Jsou to většinou nemanželští potomci Dia.

Nebožští potomci bohů (obr. 3 fialová)

Většinou jsou to různí polobohové nebo jiné mýtické bytosti, někdy však byli smrtelníky. Nejde o olympské bohy.

Moirae jsou bohyně osudu, životního údělu, které předou nit osudu. Jsou to Klóthó (Předoucí), Lachesis (Udělující) a Atropos (Neodvratná)

Horae bohyně ročních období a pořádku v přírodě i společnosti; také opatrovnice bohyň

Múzy Jsou to bohyně všeho umění; bylo jich devět (z devíti nocí, které Zeus strávil s Mnemosyné)

Hermaphroditus stal se androgynem poté, co se spojil s nymfou Salmacis

Eunomia bohyně zákonnosti

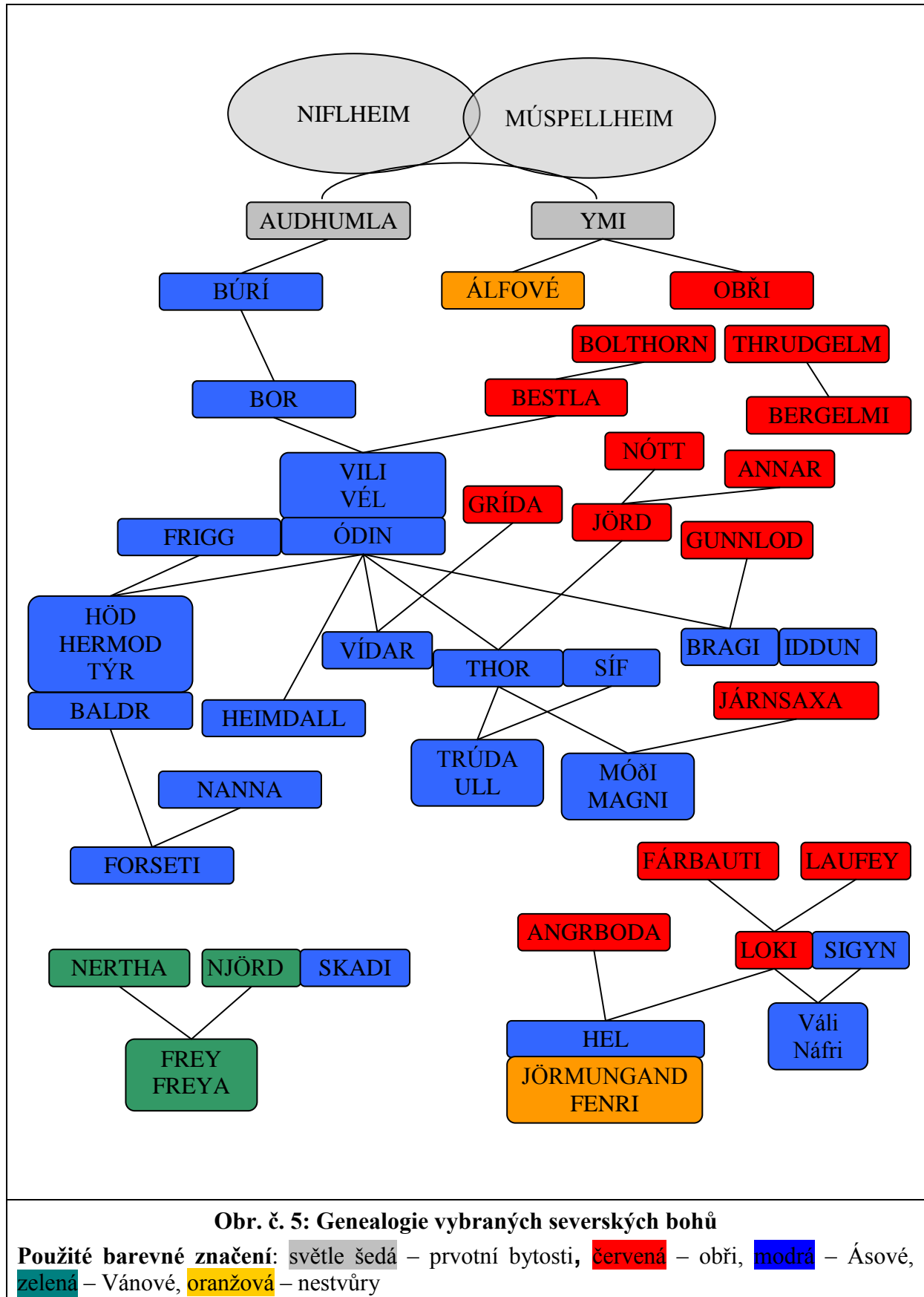
Peitho bohyně lichotivého přemlouvání, lichotek a svádění

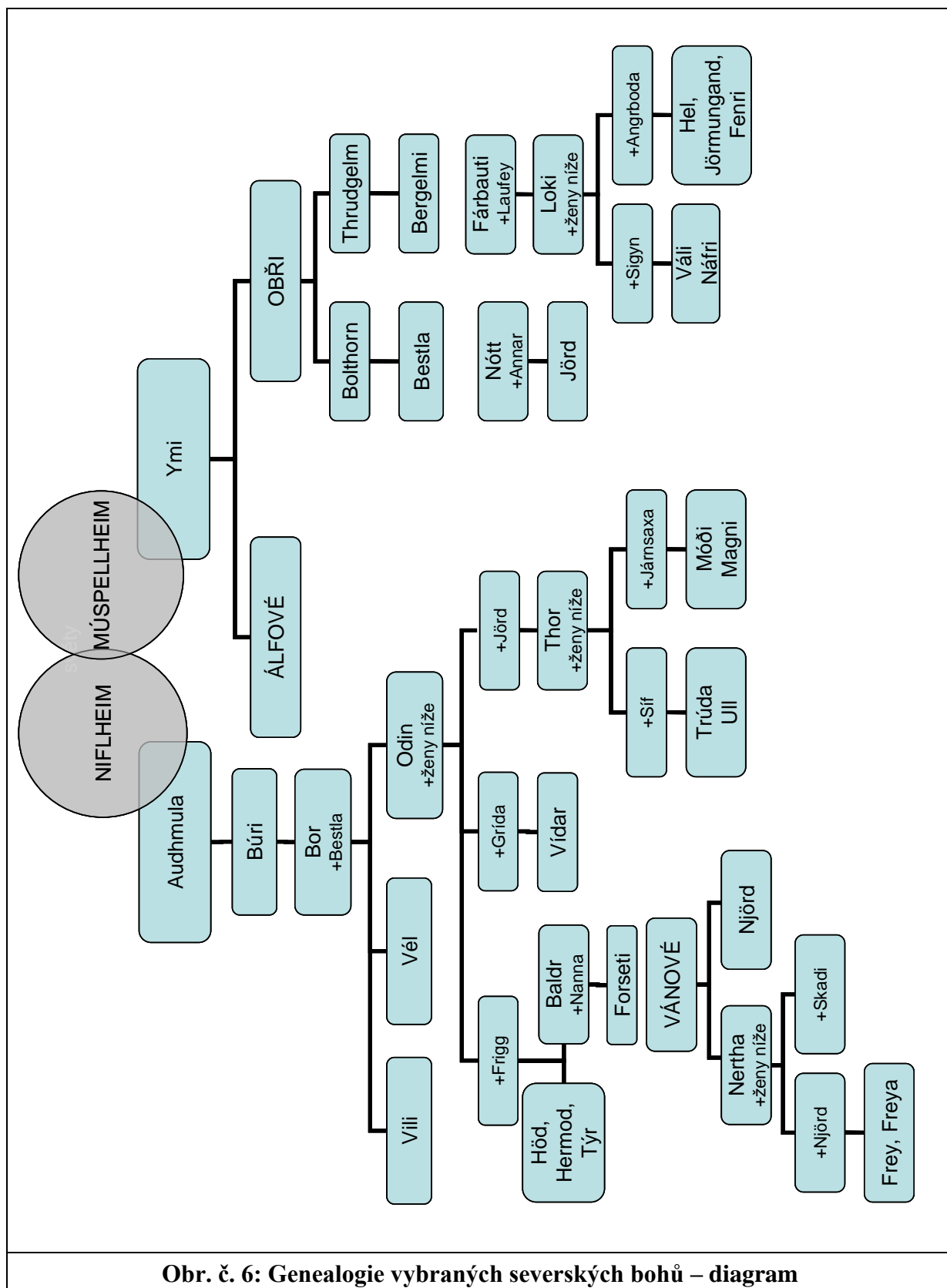
Tyché bohyně šťastné náhody

Antaios obr, který sídlil v Libyi a každého, kdo se přiblížil k jeho jeskyni, přinutil k zápasu. Vždycky zvítězil a poraženého bez milosti zabil. Lebky svých obětí prý sbíral na střechu Poseidónova chrámu

Polyfémos .. kyklop obrovské síly; v ruce s třemi prsty třímal kyj větší než on; jediné místo, kde ho bylo možno zranit, bylo jeho oko

Triton nižší bůh moře; napůl muž a napůl ryba

Obr. č. 6: Genealogie vybraných severských bohů – diagram

Prvotní bytosti (obr. 5 světle šedá barva)

Niflheim říše chladu, mlhy, temnoty a ledu, která existovala ještě před naším světem; pánem Země ledu je had Nidhögg, symbol a zdroj všeho zla na světě

Múspellheim ohnivý svět na jih od propasti Ginnungagap, starší než Niflheim; na hranici stojí obr Surt, který při ragnaröku zničí svět

Audhumla .. pra-kráva, která se zrodila z tajícího ledu z Niflheimu podobně jako obr Ymi, jehož živila svým mlékem; ona sama se pak živila olizováním ledu

Ymi praotec mrazivých obrů a bytost, z níž byl utvořen náš svět Midgard; z Ymiho masa byla udělána země, z krve jezera a moře, z jeho zubů kameny, z vlasů stromy a z lebky nebesa

Obři (obr. 5 červená barva)

Nazývají se také Hrímtursůvé, neboli mraziví obři. Jejich praotcem byl Ymi. Počet obrů neustále rostl a hrozilo, že ovládnou svět. Ódin se svými bratry Vilim a Véem obra Ymiho zabili a jeho řinoucí se krev způsobila potopu, jež zabila všechny obry až na Thrudgelmirova syna Bergelmiho a jeho ženu.

Díky tomu obři zcela nevymřeli, ale jejich počet velmi klesl. Ódin a jeho bratři pak vytvořili svět Midgard a také stvořili první lidi, kteří zalidnili nový svět.

Ásové (obr. 5 modrá barva)

Je to mladší skupina bohů v severské mytologii. Vládou světu ze svého sídla Asgárdu.

Ásové praktikují magii *gald*, což je magie veršů a zařikání. Nebyli nesmrtelní, ale nestárli díky jablkům bohyně Nanny.

Jejich předky jsou Búri, kterého vytvořila Audhumla z ledu a jeho syn Bor, otec Odinův.

Popis nejdůležitějších Ásů je v samotné práci.

Vánové (obr. 5 zelená barva)

Starší bohové Vánové jsou na rozdíl od válečných Ásů zaměřeni spíše na otázky plodnosti a prosperity. Praktikovali *seid*, což byla rituální magie. Jejich sídlo se nazývá Vanaheim.

Nestvůry (obr. 5 oranžová barva)

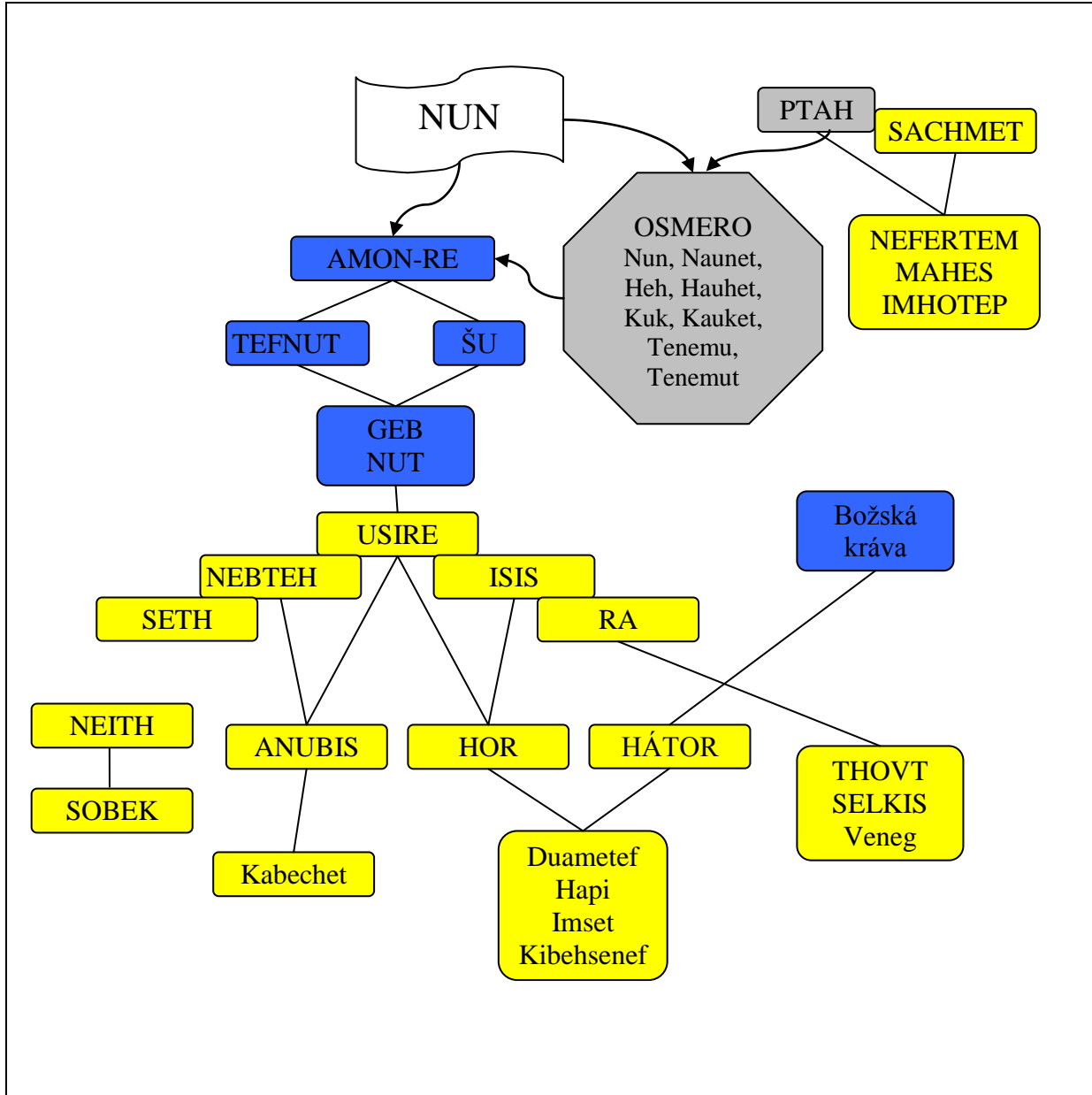
Jörmungand obrovský had, který podle věštby představoval pro Ásy i lidi velkou hrozbu, proto ho Ódin hodil do moře; v moři vyrostl tak, že obepíná celý Midgard

Fenri obrovský vlk, který podle proroctví měl přivodit Ásům zkázu; Ódin jej proto nechal spoutat řetězem zvaným *Gleipnir*; vlk se nemůže osvobodit, ale stále roste

Álfové kouzelné bytosti podobné skřítkům nebo trpaslíkům

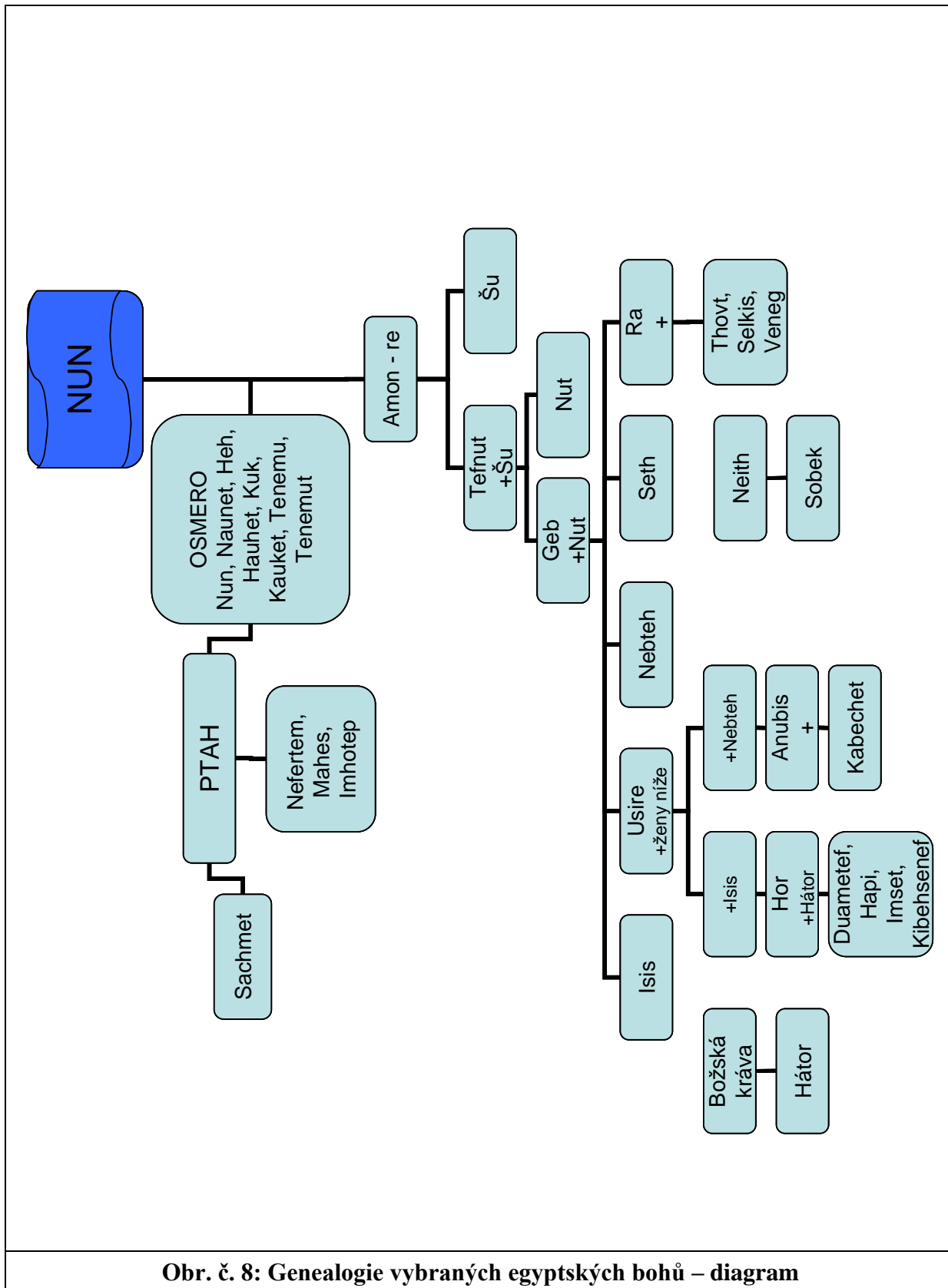
Dělí se na světlé álfy (*Ljosálfar*) a temné álfy (*Svartálfar*, *Dökkálfar*).

Světlí álfové, kteří jsou „jasnější než slunce“, žijí v Álfheimu (*Ljósálfheim*), světu nad Midgardem. Jsou příbuzní Vánů. Jejich působnost zřejmě souvisí s plodností a přírodou. Temní álfové, kteří jsou „černější než smola“, žijí v podzemním Svartálfheimu (*Niddavelir*). Podle jednoho z mýtů vznikli jako červi hodující na hnijícím těle obra Ymiho. Jsou to skvělí kováři a později se přerodili v trpaslíky (*dvergar*).

Obr. č. 7: Genealogie vybraných egyptských bohů

Použité barevné značení: šedá – stvořitelé, modrá – první bohové, žlutá – bohové

Obr. č. 8: Genealogie vybraných egyptských bohů – diagram

Nun

Prvotní pravodstvo či praoceán, který předchází jakoukoli formu existence a z níž se rodí bohové včetně boha – Stvořitele na prvním pahorku náhle se vynořené prvotní suché země, zvané *benben*

Stvořitelé (obr. 7 šedá barva)

Ptah kromě toho, že platí za zobrazovatele a boha řemeslníků, je v Mennoferské kosmologii pokládán za svrchovaného Stvořitele ostatních bohů a všeho existujícího; stvořil totiž prvního boha Amon-Rea

Osmero osmice bohů, kteří v ní vystupují v roli stvořitelů, kteří stvořili prvního boha Amon-Rea, snad za pomoci nebo pod vedením boha Ptaha, popř. pod vedením Thovta

První bohové (obr. 7 modrá barva)

Amon-Re ... první bůh, který se vynořil z oceánu Nun (popřípadě byl stvořen) a dal život ostatním bohům; byl také chápan jako jeden z hlavních reprezentantů slunečního kultu; někdy je nazýván Atum či Temu

Tefnut bohyně vlhkosti

Šu bůh vzduchu

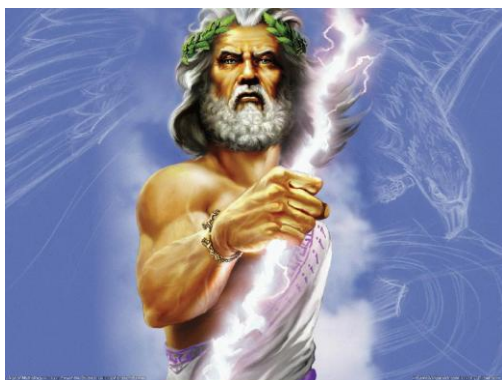
Geb bůh země a vlastně samotná země; je pokládán za otce všech bohů

Nut bohyně nebes, která tvořila nebeskou klenbu

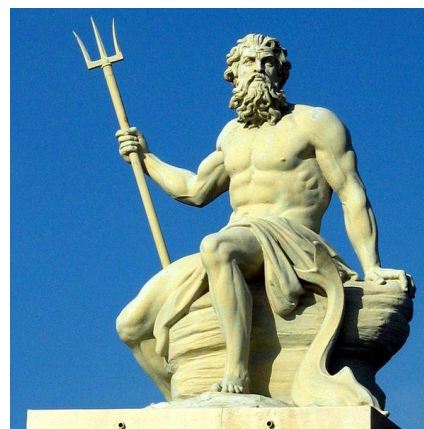
Bohové (obr. 7 žlutá barva)

Popis nejdůležitějších egyptských bohů je v samotné práci.

Pro lepší ilustraci zde uvádím několik obrázků s bohy a mýtickými stvořeními.

ZEUS

POSEIDON

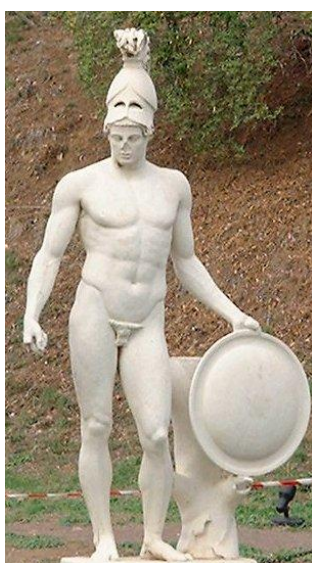
HÉRA

HÁDES

APOLLÓN

ÁRES

HERMÉS

DEMÉTER

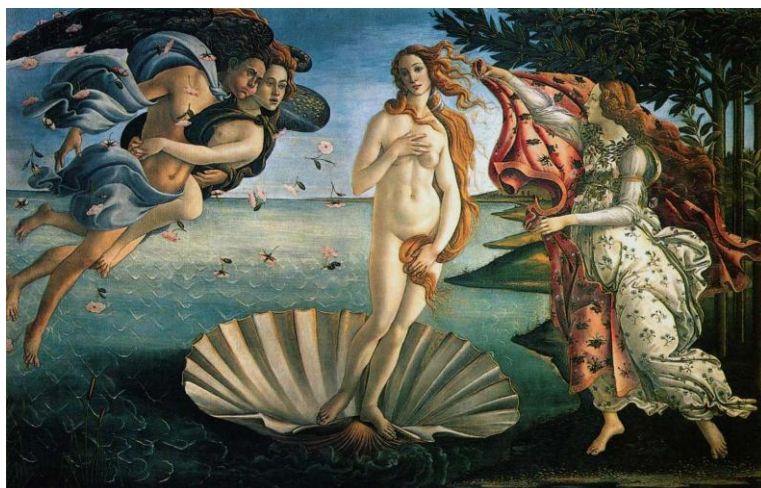
ARTEMIS

HEFAISTOS

ATHÉNA

AFRODITA

Hydra

Chiméra

Minotaur

Gorgona

Kyklop

ODIN

LOKI

THOR

FRIGG

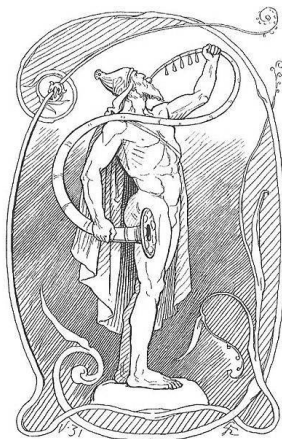
TYR

SKADI

BALDR

HEIMDALL

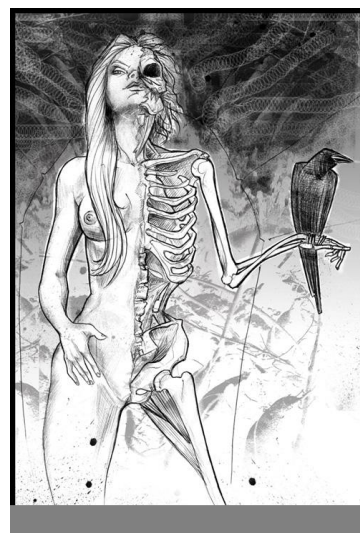
FREY

FREYA

FENRIR

HEL

CERNUNNOS

JÖRMUNGAND

EPONA

DAGDA

LUGH

HOR

ISIS

OSIRIS

SETH

SOBEK

ANUBIS